<u>અસ્વીકરણ</u>: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઇ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

<u>DISCLAIMER:</u> The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

===

ગુજરાત ઉચ્ચ ન્યાયાલય, અમદાવાદ સમક્ષ

ક્રિમિનલ મિસ્સે. એપ્લીકેશન (ફોર ક્વૉશિંગ એન્ડ સેટ અસાઇડ એફ.આઇ.આર./ઓર્ડર) નં. ૨૭૩૩૧/૨૦૧૭

મંજૂરી અને સહી માટે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તી શ્રી જે.બી. પારડીવાલા **સહી/-**

===

૧	શું સ્થાનિક સમાચારપત્રોના પત્રકારોને ચુકાદો જોવાની મંજૂરી આપી શકાય?	હા
૨	રિપોર્ટરને મોકલવામાં આવે કે નહીં?	હા
૩	શું માનનીય ન્યાયમૂર્તીઓ ચુકાદાની અંતિમ નકલ જોવા ઇચ્છે છે?	ના
૪	શું આ કેસમાં ભારતના બંધારણ અથવા તે હેઠળ કરવામાં આવેલા કોઇ હુકમના અર્થઘટન અંગેનો કાયદાનો કોઇ મહત્વનો પ્રશ્ન સમાવિષ્ટ છે?	ના
૫	તાબાની ન્યાયપાલિકામાં આ ચુકાદો પરિપત્રિત કરવો.	

==

નવલસિંહ હેમુભા પરમાર .... અરજદાર(રો)

વિરુદ્ધ

ગુજરાત રાજ્ય .... સામાવાળા(ઓ)

==

ઉપસ્થિતિ:

અરજદાર(રો) નં. ૧ વતી શ્રી બી.એમ. માંગુકિયા, એડવોકેટ
અરજદાર(રો) નં. ૧ વતી સુશ્રી બેલા એ. પ્રજાપતિ, એડવોકેટ

==

કોરમ: માનનીય ન્યાયમૂર્તી શ્રી જે.બી. પારડીવાલા
તારીખ: ૧૬/૧૧/૨૦૧૭
મૌખિક ચુકાદો

૧. કોડ ઓફ ક્રિમિનલ પ્રોસિજર, ૧૯૭૩ ની કલમ ૪૮૨ હેઠળની આ અરજી દ્વારા અરજદાર–મૂળ આરોપીએ, નીચે મુજબની દાદ માટે અરજ કરેલ છે;

"(એ) સી.આર. નં. ૧–૧૮/૨૦૧૬ તરીકે નોંધાયેલ એફ.આઈ.આર. ના સંબંધમાં જ્યુડિશિયલ મેજિસ્ટ્રેટ, ફર્સ્ટ ક્લાસ, ચુડા દ્વારા જારી કરવામાં આવેલ તારીખ ૧૧.૧૦.૨૦૧૭ ના બીનજામીનપાત્ર વોરન્ટને કાયદેસર અમાન્ય ઠેરવી રદ કરવા મહેરબાની કરશો.

(બી) આ પિટિશનની સુનાવણી અને આખરી નિકાલ પડતર હોય ત્યાં સુધી, સી.આર. નં. ૧–૧૮/૨૦૧૬ તરીકે નોંધાયેલ એફ.આઇ.આર. ના સંબંધમાં જ્યુડિશિયલ મેજિસ્ટ્રેટ, ફર્સ્ટ ક્લાસ, ચુડા દ્વારા જારી કરવામાં આવેલ તારીખ ૧૧.૧૦.૨૦૧૭ ના બીનજામીનપાત્ર વોરન્ટના અમલીકરણ, સંચાલન અને બજવણી પર સ્ટે આપવા મહેરબાની કરશો;

(સી) યોગ્ય અને વ્યાજબી જણાય તેવા અન્ય અને વિશેષ હુકમ પસાર કરવા મહેરબાની કરશો."

૨. ૧૭ મી મે, ૨૦૧૬ ના રોજ, ચુડા પોલીસ સ્ટેશન, જિલ્લો: સુરેન્દ્રનગર ખાતે ઈન્ડિયન પીનલ કોડ ની કલમો ૩૦૭, ૩૨૩, ૫૦૪, ૫૦૬(૨), ૧૪૭, ૧૪૮ અને ૧૪૯ અને આર્મ્સ એક્ટ ની કલમો ૨૫(૧)(૧-બી)(એ) અને ૨૭ સાથે વંચાણે લેતાં જી.પી. એક્ટ ની કલમ ૧૩૫ હેઠળ શિક્ષાપાત્ર ગુના માટે સી.આર. નં. ૧-૧૮/૨૦૧૬ ધરાવતી ફર્સ્ટ ઈન્ફોર્મેશન રિપોર્ટ નોંધવામાં આવી હતી. હાલના અરજદાર ફર્સ્ટ ઈન્ફોર્મેશન રિપોર્ટમાં નામજોગ દર્શાવેલ આરોપી વ્યક્તિઓ પૈકીના એક છે. એવું જણાય છે કે પોલીસના હાથે ધરપકડ થવાની દહેશત હોવાથી, તેમણે ક્રિમિનલ મિસ્ક. એપ્લિકેશન નં. ૩૩૫૮૫/૨૦૧૬ દાખલ કરીને આ કોર્ટ સમક્ષ આગોતરા જામીન માટે અરજ કરી હતી. આ કોર્ટની કો-ઓર્ડિનેટ બેન્ચે, તારીખ ૩ જી માર્ચ, ૨૦૧૭ ના હુકમ દ્વારા, આગોતરા જામીન અરજી નામંજૂર કરી હતી. આગોતરા જામીન અરજી નામંજૂર કરતી વખતે કો-ઓર્ડિનેટ બેન્ચ દ્વારા કરવામાં આવેલા સંબંધિત અવલોકનો હું ટાંકી શકું છું.

"૪. અરજદાર તરફથી વિદ્વાન વકીલ શ્રી બી.એમ. માંગુકિયાએ તેમની સામાન્ય મુખરતા સાથે એવી રજૂઆત કરી હતી કે અરજદાર સામેની સી.આર. નં. ૧-૧૮/૨૦૧૬ ધરાવતી એફ.આઈ.આર. આગલા દિવસે નોંધવામાં આવેલી સી.આર. નં. ૧-૧૭/૨૦૧૬ ધરાવતી એફ.આઈ.આર. ના કાઉન્ટર-બ્લાસ્ટ સમાન હતી. તેમણે રજૂઆત કરી હતી કે તેથી પ્રશ્નવાળી એફ.આઈ.આર. માંના આક્ષેપો એ હકીકતને ધ્યાનમાં રાખીને પ્રેરિત છે કે તેને ક્રોસ એફ.આઈ.આર. તરીકે દાખલ

કરવામાં આવી હતી. તેમણે રજૂઆત કરી હતી કે આક્ષેપો તેમના દર્શનીય મૂલ્ય પર ટકી શકે તેમ નથી અને તેઓ કોઈ વિશ્વસનીયતા પ્રેરતા નથી. ત્યારબાદ તેમણે રજૂઆત કરી હતી કે તપાસનીશ એજન્સી કોઈક રીતે અરજદારની પાછળ પડી હતી. આ રજૂઆત માટે સમર્થન મેળવવાનો પ્રયાસ કરવા માટે, તેમણે અરજદારની ધરપકડના પાસા પર આધાર રાખ્યો હતો, જે તેમના મત મુજબ કાગળ પરનું સર્જન હતું અને હવે આગોતરા જામીન માટેની અરજનો વાંધો લેવા માટે પ્રાથમિક કારણ તરીકે ઉપયોગમાં લેવાનો પ્રયાસ થઈ રહ્યો છે. તેમણે આગળ આ કોર્ટ દ્વારા અન્ય આરોપીઓને આપવામાં આવેલા આગોતરા જામીનના હુકમોના આધારે રજૂઆત કરી હતી કે, હાલના અરજદારને સમાન કક્ષાએ ગણવા જોઈએ.

૪.૧ અરજદાર તરફથી વિદ્વાન વકીલે રવીન્દ્ર સક્સેના વિ. સ્ટેટ ઓફ રાજસ્થાન [(૨૦૧૦) ૧ એસ.સી.સી. ૬૮૪] માં સુપ્રીમ કોર્ટના નિર્ણય પર આધાર રાખીને રજૂઆત કરી કે કલમ ૪૩૮ એક આવકારદાયક જોગવાઈ છે જેનો અર્થ વ્યક્તિની વ્યક્તિગત સ્વતંત્રતાનું રક્ષણ કરવાનો અને આવી સ્વતંત્રતાની વંચિતતાને અટકાવવાનો છે. તેમણે રજૂઆત કરી કે કોર્ટે ટેકનિકાલિટીઓને ફગાવીને વિવેકબુદ્ધિનો ન્યાયિક રીતે ઉપયોગ કરવો જોઈએ.

૪.૨ બીજી તરફ, વિદ્વાન પબ્લિક પ્રોસિક્યુટર શ્રી મિતેશ અમીન કે જેઓને મદદરૂપ વિદ્વાન એડિશનલ પબ્લિક પ્રોસિક્યુટર શ્રી ઋત્વિજ ઓઝા અને તેમની સાથે ખાનગી ફરિયાદી તરફથી ઉપસ્થિત વિદ્વાન વકીલ શ્રી ભાર્ગવ ભટ્ટ જોડાયા હતા, તેઓએ પ્રાથમિક પાસા પર ભાર મૂકીને રજૂઆત કરી હતી કે જે તપાસનીશ અધિકારી હાલની એફ.આઇ.આર. ના અનુસંધાને તપાસ કરી રહ્યા હતા, તેઓએ પહેલેથી જ અરજદારની ધરપકડ કરી લીધી હતી અને ધરપકડ વહોરી લીધા પછી,

અરજદાર પોલીસની કસ્ટડીમાંથી ભાગવામાં સફળ રહ્યો હતો. ધરપકડ અને પરિણામલક્ષી પગલાંઓને લગતી હકીકતો પ્રકાશમાં લાવીને, જેની વિગતો સોગંદનામાં ફાઇલ કરીને રેકર્ડ પર મૂકવામાં આવી છે, તેઓએ ગંભીરતાપૂર્વક રજૂઆત કરી હતી કે હાલની અરજી સક્ષમ નથી કારણ કે એકવાર અરજદારની ધરપકડ કરવામાં આવે, પરંતુ પછી ભાગી જાય ત્યારે કોઈ આગોતરા જામીનનો દાવો કરી શકાય નહીં.

૪.૨.૧ સામાવાળાઓ–તપાસનીશ અધિકારી તેમજ ખાનગી ફરિયાદી બંનેએ, તેમના સંબંધિત જવાબો ફાઇલ કરીને એ હકીકત રજૂ કરી કે અરજદારની ધરપકડ કરવામાં આવી હતી અને ત્યારબાદ તે છટકી ગયો હતો. આવી હકીકતોના સંદર્ભમાં, ગુરબક્ષ સિંઘ વિ. સ્ટેટ ઓફ પંજાબ [એ.આઇ.આર. ૧૯૮૦ એસ.સી. ૧૬૩૨] માં સુપ્રીમ કોર્ટના નિર્ણય પર આધાર રાખીને, ખાસ કરીને તેના ફકરા ૩૫ નો સંદર્ભ આપીને, એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે, આરોપીની ધરપકડ પછી કલમ ૪૩૮ ની જોગવાઈનો આશરો લઈ શકાય નહીં. એપેક્સ કોર્ટ દ્વારા એવું અવલોકન કરવામાં આવ્યું છે કે, ધરપકડ હેઠળ રહેલા આરોપીને આગોતરા જામીન આપવા એ શરતોમાં વિરોધાભાસનો સમાવેશ કરે છે, જ્યાં સુધી જે ગુના અથવા ગુનાઓ માટે તેની ધરપકડ કરવામાં આવી છે તેનો સંબંધ છે. ધરપકડ પછી, જો આરોપી જે ગુના અથવા ગુનાઓ માટે તેની ધરપકડ કરવામાં આવી છે તેના સંબંધમાં જામીન પર મુક્ત થવા માંગતો હોય, તો તેણે કોડ ની કલમ ૪૩૭ અથવા કલમ ૪૩૯ હેઠળ તેનો ઉપાય શોધવો જોઈએ.

૪.૩ વિદ્વાન પબ્લિક પ્રોસિક્યુટરે રજૂઆત કરી કે એફ.આઇ.આર. માંથી જાહેર થતી અરજદાર–આરોપીની ભૂમિકા અને અન્ય પાસાઓ ગંભીર ગુનામાં તેની સીધી સંડોવણી દર્શાવે છે. સામાવાળાઓએ, આગળ દલીલ કરતા, એ પાસા પર આધાર રાખીને રજૂઆત કરી કે સી.આર. નં. ૧–

૧૮/૨૦૧૬ વાળી પ્રશ્નવાળી એફ.આઇ.આર. ની સાથે સાથે ઉપર દર્શાવેલ સી.આર. નં. ૧–૩૨/૨૦૧૬ વાળી એફ.આઇ.આર. ની સામે, સી.આર.પી.સી. ની કલમ ૪૮૨ હેઠળ તેને કાયદેસર અમાન્ય ઠેરવી રદ કરવા માટે ક્રિમિનલ મિસ્ક. એપ્લિકેશન નં. ૪૩૭૭/૨૦૧૬ અને ૭૮૭૭/૨૦૧૬ દાખલ કરવામાં આવી હતી અને તે બંને અરજીઓ કાઢી નાખવામાં આવી હતી; આ કોર્ટે તેને કાયદેસર અમાન્ય ઠેરવી રદ કરવાનો ઈનકાર કર્યો હતો. તેઓએ તે આધારે રજૂઆત કરી કે તે એફ.આઇ.આર. માંના આક્ષેપો જેમાં અરજદાર આરોપી હતો અને ઉપર મુજબ ચોક્કસ ભૂમિકા ભજવી હોવાનું જણાયું હતું, તે ઓછામાં ઓછા તેમના દર્શનીય મૂલ્ય પર સ્વીકારવામાં આવ્યા હતા.

૫. આરોપીની ભૂમિકાને સમજવી એ આરોપીને આગોતરા જામીન આપવાના અથવા અન્યથા પ્રશ્નની વિચારણા કરતી વખતે ધ્યાનમાં લેવાની પ્રાથમિક અને મુખ્ય વિચારણા છે. તેથી ભૂમિકા પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરવા માટે એફ.આઇ.આર. ની વિગતો પર પાછા ફરતા, એવો સ્પષ્ટ આક્ષેપ કરવામાં આવ્યો હતો કે સ્થળ પરની ભીડમાં અરજદાર હાજર હતો અને તેના હાથમાં પિસ્તોલ હતી; તે ધમકીઓ ઉચ્ચારી રહ્યો હતો. એક હરપાલસિંહ દ્વારા અપશબ્દોનો ઉપયોગ ન કરવાનું કહેવામાં આવતાં, અરજદારે ખરેખર પિસ્તોલમાંથી ફાયરિંગ કર્યું. આખી ઘટના બે અલગ–અલગ ગામોના બે જૂથો વચ્ચેની દુશ્મનાવટમાંથી ઉદ્ભવેલ વિવાદ હોય તેમ જણાતું હતું જ્યાં અરજદાર–આરોપીના આપખુદ અને વેરભાવ પ્રેરિત વર્તનનું વર્ણન કરવામાં આવ્યું હતું અને એફ.આઇ.આર. માંથી તેની ગંભીરતા સ્પષ્ટ થતી હતી. ઘટનાનું મૂળ નર્મદા કેનાલમાંથી કામ કરવાનું અથવા પાણી લેવાનું જણાતું હતું. અરજદારની દેખીતી ભૂમિકા ભજવતો દર્શાવવામાં આવ્યો હતો કારણ કે તેણે, તેના મજબૂત વર્તનની સાથે, તેની પાસે પિસ્તોલના રૂપમાં એક હથિયાર હતું અને અરજદાર દ્વારા તેની પિસ્તોલમાંથી ગોળીઓ છોડવામાં આવી હતી. સદર

હથિયાર–પિસ્તોલ લાયસન્સવાળી હતી કે નહીં તે આગળનું અને તપાસનો વિષય બનવા માટેનું અન્ય પાસું છે.

૫.૧ અરજદાર તરફથી વિદ્ધાન વકીલે એવી રજૂઆત કરીને સમાનતાના સિદ્ધાંતને અમલમાં મૂકવાની માંગ કરી હતી કે અન્ય આરોપીઓ રણજિતસિંહ હેમુભા પરમાર અને કિરીટસિંહ કનુભા, જેઓ સમાન એફ.આઈ.આર. માં અનુક્રમે આરોપી નં. ૨ અને આરોપી નં. ૫ છે, તેઓને ક્રિમિનલ મિસ્ક. એપ્લિકેશન નં. ૩૧૨૬૬/૨૦૧૬ અને ક્રિમિનલ મિસ્ક. એપ્લિકેશન નં. ૩૩૪૦૮/૨૦૧૬ માં પસાર કરાયેલા હુકમો મુજબ આ કોર્ટ દ્ધારા આગોતરા જામીન આપવામાં આવ્યા હતા. તે માત્ર અસફળ રીતે જ આમ કરી શક્યા.

૫.૨ તેનું કારણ મજબૂત હતું કે સમાનતાનો સિદ્ધાંત લાગુ પડશે નહીં. હકીકતોની ધ્યાનપૂર્વક તપાસ અને તે આરોપી વ્યક્તિઓની અને હાલના અરજદારની ભૂમિકાની સરખામણી સરળતાથી અરજદારના સમાનતાના કેસને નકારી કાઢશે. ભજવેલી ભૂમિકામાં એક આકર્ષક અસમાનતા સ્પષ્ટપણે દેખાતી હતી, કારણ કે હાલનો અરજદાર એવો વ્યક્તિ હતો જેણે હથિયાર–પિસ્તોલનો ઉપયોગ કર્યો હતો અને તેમાંથી ફાયરિંગ કર્યું હતું, જે સદર અન્ય બે આરોપીઓ રણજિતસિંહ અને કિરીટસિંહની દર્શાવવામાં આવેલી ભૂમિકાથી વિરોધાભાસી હતું. જોકે તે અન્ય બે આરોપીઓ પાસે હથિયાર હોવાનો આક્ષેપ હતો, પરંતુ તેઓએ હથિયારનો ઉપયોગ કર્યો હોવાનું દર્શાવવામાં આવ્યું ન હતું. એફ.આઈ.આર. ની વિગતોમાંથી આડકતરી રીતે પણ એવું સૂચન કરવામાં આવતું નથી કે તેઓએ હથિયારનો ઉપયોગ કર્યો હતો. ધમકીઓ આપતી વખતે પિસ્તોલમાંથી ફાયરિંગ કરીને તેનો ઉપયોગ અને તેના દ્ધારા અરજદાર દ્ધારા ફેલાવવામાં આવેલ આતંકનું શાસન અરજદારને સદર બે અન્ય આરોપીઓથી સ્પષ્ટ અસમાનતા પર ઉભો રાખે છે. માત્ર અન્ય બે

આરોપીઓને આગોતરા જામીન પર મુક્ત કરવામાં આવ્યા છે એટલે, સમાનતાના સિદ્ધાંતને યાંત્રિક રીતે લાગુ કરી શકાય નહીં જ્યારે આક્ષેપિત ચોક્કસ હકીકતો સમગ્ર ઘટનામાં અરજદાર દ્વારા ભજવવામાં આવેલી ભૂમિકા સાથે મેળ ખાતી હોય અને જે અન્ય આરોપીઓ સાથે સમાનતાનો દાવો કરવામાં આવે છે તેમની ભૂમિકા સાથે સરખાવવામાં આવે, ત્યારે તે ઉપરોક્ત મુજબ અલગ હતી અને તે ગંભીરતાની દ્રષ્ટિએ ઉચ્ચ કક્ષાની પણ હતી.

૬. હવે તે એ પાસા પર લઈ જાય છે જેનો ગંભીરતાથી આગ્રહ રાખવામાં આવ્યો હતો અને હાલની અરજીની જાળવણી સામે પ્રાથમિક આધાર તરીકે દબાણ કરવામાં આવ્યું હતું. ક્રાઇમ રજીસ્ટર નં. ૧-૧૮/૨૦૧૬ વાળી પ્રશ્નવાળી એફ.આઇ.આર. ની તપાસના હવાલામાં રહેલા તપાસનીશ અધિકારીએ, કથનાત્મક હકીકતો સોગંદ પર જણાવવા માટે ૧૯ મી જાન્યુઆરી, ૨૦૧૭ નું પોતાનું સોગંદનામું દાખલ કર્યું છે. એવું જણાવ્યા પછી કે તે હાલના અરજદાર સામે ઉપરોક્ત એફ.આઇ.આર. ના અનુસંધાને ગુનાની તપાસ કરી રહ્યા હતા, કારણ કે અરજદાર અન્ય એફ.આઇ.આર. માં પણ આરોપી હતો જે આઇ.પી.સી. ની કલમ ૩૦૭ અને અન્ય સંલગ્ન કલમો હેઠળ શિક્ષાપાત્ર ગુના માટે ક્રાઇમ રજીસ્ટર નં. ૧-૩૨/૨૦૧૬ ધરાવતી હતી, તે એફ.આઇ.આર. માટેની તપાસ અન્ય તપાસનીશ અધિકારી-નાયબ પોલીસ અધિક્ષક, સુરેન્દ્રનગર દ્વારા કરવામાં આવી રહી હતી. સદર તપાસનીશ અધિકારીએ ૨૭ મી નવેમ્બર, ૨૦૧૬ ના રોજ અરજદારને ૨૯ મી નવેમ્બર, ૨૦૧૬ ના રોજ હાજર રહેવા માટે સમન્સ જારી કર્યું હતું, જે સમન્સ આરોપીના પિતા દ્વારા મેળવવામાં આવ્યું હતું. સમન્સના જવાબમાં પૂછપરછની કાર્યવાહી માટે પિટિશનર ૨૯ મી નવેમ્બર, ૨૦૧૬ ના રોજ સદર તપાસનીશ અધિકારીની ઓફિસે આવ્યો હતો અને સદર અન્ય એફ.આઇ.આર. ના સંબંધમાં તેનું નિવેદન પણ નોંધવામાં આવ્યું હતું. ઉપર મુજબ સમન્સ જારી કરવાની અને તેની

પહોંચના પુરાવાઓ વગેરેની નકલોના રૂપમાં દસ્તાવેજો, સોગંદનામા સાથે રેકર્ડ પર રજૂ કરવામાં આવ્યા છે (પાના ૧૧૯).

૬.૧ સી.આર. નં. ૧–૧૮/૨૦૧૬ માટેના તપાસનીશ અધિકારીએ તેમના સોગંદનામામાં આગળ જણાવ્યું છે કે ત્યારબાદ અરજદારને સદર અન્ય તપાસનીશ અધિકારી દ્વારા, હાલના ગુના એટલે કે સી.આર. નં. ૧–૧૮/૨૦૧૬ ના સંદર્ભમાં એક પત્રવ્યવહારને સંબોધીને ટ્રાન્સફર કરવામાં આવ્યો હતો. સી.આર. નં. ૧–૩૨/૨૦૧૬ ના તપાસનીશ અધિકારી દ્વારા તપાસનીશ અધિકારીને સંબોધવામાં આવેલા સદર ૨૯ મી નવેમ્બર, ૨૦૧૬ ના પત્રવ્યવહારની નકલ રેકર્ડ પર છે જે પત્રવ્યવહાર યોગ્ય રીતે મેળવવામાં આવ્યો હોવાનું દર્શાવવામાં આવ્યું છે (પાના ૧૨૦). સોગંદનામામાં એવું જણાવવામાં આવ્યું હતું કે ત્યારબાદ તપાસનીશ અધિકારીએ અરજદારનું નિવેદન નોંધ્યું હતું અને સંબંધીના નામ સહિત તેમાં દર્શાવેલ જરૂરી વિગતો સાથે એક ઍરેસ્ટ–મેમો તૈયાર કર્યો હતો અને નિવેદન તેમજ હાથ ધરવામાં આવેલ આનુષંગિક કાર્યવાહી અંગે કેસ ડાયરીમાં એન્ટ્રી પણ કરવામાં આવી હતી. ત્યારબાદ સોગંદનામામાં આ રીતે જણાવવામાં આવ્યું છે, હાલના પિટિશનર તેમજ સંબંધી એટલે કે ચંદ્રસિંહ બહાદુરસિંહ ચાવડાની ઍરેસ્ટ મેમો પર સહી લેવામાં આવે તે પહેલાં, હાલના પિટિશનર ડિપોનન્ટની ઓફિસમાંથી ભાગી ગયો હતો.

૬.૨ ત્યારબાદ, અરજદાર–આરોપીના ભાગી જવા અંગે અને તેને પકડવા માટે વિસ્તારને બ્લોક કરવા માટે પોલીસ કંટ્રોલ રૂમને જાણ કરવામાં આવી હતી. ઍરેસ્ટ મેમોની નકલ, કંટ્રોલ રૂમને આપેલી માહિતીના પત્રની નકલ, કંટ્રોલ રૂમની લોગ–બુકની નકલ અને તે સંદર્ભે કરવામાં આવેલી એન્ટ્રીઓ (પાના ૧૨૧ થી ૧૨૫ પર નકલો) રજૂ કરીને આ દર્શાવવાનો પ્રયાસ કરવામાં આવ્યો છે. એટલું જ નહીં, એફ.આઇ.આર. સી.આર. નં.

૧–૧૮/૨૦૧૬ ના સંબંધમાં ગુના માટે આરોપીની ધરપકડ કરવામાં આવી રહી હતી ત્યારે, તે છટકી જવામાં સફળ રહ્યો અને ભાગી ગયો હતો, એવું જણાવીને આઇ.પી.સી. ની કલમ ૨૨૪ હેઠળ ગુનાનો આક્ષેપ કરવા માટે સુરેન્દ્રનગર એ ડિવિઝન પોલીસ સ્ટેશનમાં ક્રાઇમ રજીસ્ટર નં. ૧–૧૧૬/૨૦૧૬ ધરાવતી એફ.આઇ.આર. નોંધવામાં આવી હતી.

૬.૩ નાયબ પોલીસ અધિક્ષક, સુરેન્દ્રનગર વિભાગ–આઇ–સી.આર. નં. ૩૨/૨૦૧૬ વાળી અન્ય એફ.આઇ.આર. માટેના તપાસનીશ અધિકારીએ તેમનું અલગ સોગંદનામું દાખલ કર્યું છે જેમાં સમર્થનમાં ઉપરોક્ત હકીકતો જ જણાવીને તેનું પુનરાવર્તન કર્યું છે, અને સી.આર. નં. ૧–૧૮/૨૦૧૬ ના સંબંધમાં અરજદારની ધરપકડ અને ધરપકડ પછી તેના છટકી જવા તરફ દોરી જતા ઉપરોક્ત તમામ ક્રમ અને ઘટનાઓ જણાવી છે. સોગંદનામામાં આગળ એવું જાહેર કરવામાં આવ્યું હતું કે અરજદાર દ્વારા સામનો કરવામાં આવી રહેલ સી.આર. નં. ૧–૩૨/૨૦૧૬ વાળી અન્ય એફ.આઇ.આર. ના સંબંધમાં, તેણે સેશન્સ કોર્ટ સમક્ષ આગોતરા જામીન અરજી દાખલ કરી હતી.

૬.૪ જોકે અરજદાર વતી તેમના વિદ્વાન વકીલ દ્વારા એવી રજૂઆત કરવાનો પ્રયાસ કરવામાં આવ્યો હતો કે કોઈ વાસ્તવિક ધરપકડ કરવામાં આવી ન હતી, પરંતુ અરજદારની ધરપકડની હકીકત વિશે પ્રોસિક્યુશનનો કેસ જે એ જ એફ.આઇ.આર. બાબતે હતો અને ત્યારબાદ અરજદાર–આરોપીનું ભાગી જવું તે તપાસનીશ અધિકારીઓ દ્વારા તેમના સોગંદનામા સાથે રજૂ કરાયેલા જંગી દસ્તાવેજી વિગતો પર આધારિત છે. તેથી વિપરીત કોઈ સામગ્રીની ગેરહાજરીમાં, આ કોર્ટ માટે એવું તારણ કાઢવું શક્ય નથી કે કોઈ ધરપકડ કરવામાં આવી ન હતી. એન્ટ્રીઓના કાલક્રમમાં માત્ર અનિયમિતતા એવું દર્શાવતી નથી કે અરજદારની ધરપકડ અંગે સામાવાળાઓનો કેસ ટકી શકે તેમ નથી. તપાસનીશ

અધિકારી દ્વારા સોગંદ પર આપવામાં આવેલા નિવેદનોનો સ્વીકાર ન કરવા માટે રેકર્ડ પર એવું કશું જ ન હતું. એ બાબતનો ખરેખર કોઈ વિવાદ ન હતો કે અરજદાર–આરોપી પ્રશ્નવાળી એ જ એફ.આઇ.આર. ની તપાસ કરતા તપાસનીશ અધિકારી પાસે આવ્યો હતો અને અરજદાર–આરોપીની હાજરી સંબંધિત તપાસનીશ અધિકારીના નિયંત્રણ હેઠળ રહી હતી જે સી.આર. નં. ૧–૧૮/૨૦૧૬ ધરાવતી એફ.આઇ.આર. ના અનુસંધાને એ જ ગુનાઓની તપાસ કરી રહ્યા હતા. અરજદારની ધરપકડ કરવામાં આવી હોવાનો કેસ દસ્તાવેજી સંકેતો અને સંજોગોવાળા પાસાઓના આધારે સ્વીકાર્ય હતો અને હાલની અરજી માત્ર સદર આધાર પર જ કાઢી નાખવા પાત્ર છે.

૬.૫ ડેમ્યુરર પર વિચાર કરતા પણ, અરજદારના ભાગી જવાની હકીકત, ન્યૂનતમ રીતે તપાસમાંથી ભાગી જવાની અરજદાર–આરોપીની વૃત્તિને દર્શાવે છે અને સ્થાપિત કરે છે, જે તેને સી.આર.પી.સી. ની કલમ ૪૩૮ હેઠળ જામીન નકારવા માટે કાર્ય કરવા માટે ફરીથી એક મજબૂત પરિબળ છે.

૭. સી.આર.પી.સી. ની કલમ ૪૩૮ હેઠળની સત્તાઓના ઉપયોગના સંબંધમાં માપદંડો સિદ્ધારામ સતલિંગપ્પા મ્હેત્રે વિ. સ્ટેટ ઓફ મહારાષ્ટ્ર [(૨૦૧૧) ૧ એસ.સી.સી. ૬૯૪] માં સુપ્રીમ કોર્ટ દ્વારા અને તે પાસા પરના નિર્ણયોની હારમાળામાં નિર્ધારિત કરવામાં આવ્યા છે. એપેક્સ કોર્ટ દ્વારા ભાર મૂકવામાં આવેલા સંબંધિત પરિબળોને આ કેસની હકીકતો સાથે તોળતા, ગુનાની ગંભીરતા અને તેનું સ્વરૂપ એફ.આઇ.આર. ની વિગતોમાંથી સ્પષ્ટપણે દેખાયું હતું. ઉપર જણાવ્યા મુજબ, અરજદારની ચોક્કસ ભૂમિકા સમજી શકાતી હતી જે માત્ર આપખુદ વર્તનની જ ન હતી પરંતુ પિસ્તોલ રાખવી અને તેમાંથી ફાયરિંગ કરીને તેનો ઉપયોગ કરીને ધમકીઓ ઉચ્ચારવાની હતી. તેથી, આક્ષેપની ગંભીરતાનું સ્વરૂપ અને

અરજદાર દ્વારા ભજવવામાં આવેલી ભૂમિકાના પરિબળો તેને આગોતરા જામીન નકારશે. બે વધુ એફ.આઇ.આર. ના આનુષંગિક સંજોગોએ ગંભીરતામાં વધારો કર્યો અને પ્રથમદર્શિય રીતે ગુનાહિત વર્તન દર્શાવ્યું. સી.આર. નં. ૧–૩૨/૨૦૧૬ વાળી બીજી એફ.આઇ.આર. આરોપી દ્વારા આ રીતે વર્તન કરીને સમાન અથવા અન્ય ગુનાઓનું પુનરાવર્તન કરવાની શક્યતા અને હકીકતનું સૂચક કહી શકાય. અરજદાર એક ઉચ્ચ કક્ષાનો સરકારી નોકર છે અને તેનો ઇનકાર કરી શકાય નહીં કે તે એક નાના ગામમાં અને ત્યાંના લોકો પર જ્યાં ઘટના બની હતી ત્યાં પોતાનો પ્રભાવ અને પોતાની સત્તાનો ઉપયોગ કરવા સક્ષમ હશે. જ્યાં સુધી અરજદાર–આરોપીના ન્યાયથી ભાગી જવાની શક્યતાના પરિબળનો સંબંધ છે, સામાવાળાઓનો એ કેસ કે તેની એકવાર ધરપકડ કરવામાં આવી હતી પરંતુ તપાસનીશ અધિકારી પાસે ધરપકડ થયા પછી તે ભાગી જવામાં સફળ રહ્યો હતો અને સી.આર. નં. ૧–૧૧૬/૨૦૧૬ વાળી પડકારવિહોણી એફ.આઇ.આર. એ આરોપીના વર્તન અને વૃત્તિના પ્રકાર તરફ ઈશારો કરે છે. પુરાવા સાથે ચેડાં થવાની વ્યાજબી દહેશત અથવા આરોપી દ્વારા તપાસમાં અડચણ ઉભી કરવાની ધમકીની દહેશતને બહાર આવતી હકીકતો અને સંજોગોના ઉપરોક્ત કુલ સંદર્ભમાં જોવી પડશે. એવું તારણ કાઢી શકાય કે સિદ્ધારામ મ્હેત્રે (ઉપર મુજબ) માં એપેક્સ કોર્ટ દ્વારા વર્ણવેલ લગભગ તમામ માપદંડો અને પરિબળો હાલના અરજદારના કેસમાં વિરુદ્ધમાં જાય છે અને તેથી તેને ધરપકડ પૂર્વેનું રક્ષણ નકારવાનું વાજબી ઠેરવે છે.

ઉપરોક્ત તમામ કારણો અને ચર્ચા માટે, કોર્ટ હાલના અરજદારને આગોતરા જામીન આપવા માટે વિવેકબુદ્ધિ અને સત્તાઓનો ઉપયોગ કરવા ઈચ્છુક નથી અને હાલની અરજી આથી નામંજૂર કરવામાં આવે છે. અગાઉ આપવામાં આવેલી વચગાળાની રાહત રદબાતલ થાય છે. રૂલ ડિસ્ચાર્જ કરવામાં આવે છે.

વિદ્વાન વકીલ શ્રી માંગુકિયાએ, આ તબક્કે, વિનંતી કરી કે હાલની અરજી પડતર હતી તે દરમિયાન વચગાળાનું રક્ષણ અમલમાં હોવાથી, તે થોડા સમય માટે ચાલુ રાખી શકાય.

૩. તારીખ ૨૭ મી ડિસેમ્બર, ૨૦૧૬ ના હુકમ મુજબ આ કોર્ટ દ્વારા વચગાળાની રાહત આપવામાં આવી હતી અને તે અમલમાં રહી હોવાથી, અરજદાર હાલના હુકમ સામે ઉપલા ફોરમનો સંપર્ક કરવા માંગતા હોવાથી, અરજદાર સામે શિક્ષાત્મક પગલાં ન લેવાની સદર રાહત ૧૫ મી માર્ચ, ૨૦૧૭ સુધી ચાલુ રહેશે."

૩. એવું જણાય છે કે તપાસનીશ અધિકારી હાલના અરજદારની શોધમાં છે. પૂછપરછના હેતુ માટે અરજદાર ઉપલબ્ધ નથી. પ્રથમદર્શિય રીતે, એવું જણાય છે કે અરજદાર ધરપકડથી બચી રહ્યો છે. અરજદારનો કેસ એવો છે કે તપાસનીશ અધિકારીએ જ્યુડિશિયલ મેજિસ્ટ્રેટ, ફર્સ્ટ ક્લાસ, ચુડા ની કોર્ટમાંથી ધરપકડનું બીનજામીનપાત્ર વોરન્ટ મેળવ્યું છે. અરજદાર આ અરજીમાં જે.એમ.એફ.સી., ચુડા દ્વારા ધરપકડના બીનજામીનપાત્ર વોરન્ટ જારી કરવાને પડકારવા માંગે છે.

૪. અરજદાર તરફથી ઉપસ્થિત વિદ્વાન સિનિયર વકીલ શ્રી વાય.એન. ઓઝાએ ભારપૂર્વક રજૂઆત કરી કે જ્યુડિશિયલ મેજિસ્ટ્રેટ, ફર્સ્ટ ક્લાસ, ચુડા ને અરજદારની ધરપકડ માટે બીનજામીનપાત્ર વોરન્ટ જારી કરવાની સત્તા નથી. એવું રજૂ કરવામાં આવેલ છે કે તપાસની સહાય માટે કોર્ટ દ્વારા બીનજામીનપાત્ર વોરન્ટ જારી કરી શકાય નહીં, અથવા બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, તપાસનીશ અધિકારીને આરોપીની હાજરી સુરક્ષિત કરવામાં મદદ કરવા માટે. વિદ્વાન સિનિયર વકીલ રજૂઆત કરશે કે ધરપકડનું વોરન્ટ માત્ર આરોપીને કોર્ટ સમક્ષ

રજૂ કરવાના હેતુ માટે જ હોઈ શકે. એવું રજૂ કરવામાં આવેલ છે કે કોડ ની કલમ ૭૩ હેઠળ ધરપકડનું વોરન્ટ માત્ર તપાસની સહાયમાં પોલીસ સમક્ષ આરોપીને રજૂ કરવા માટે કોર્ટો દ્વારા જારી કરી શકાય નહીં.

૫. વિદ્વાન સિનિયર વકીલ શ્રી ઓઝાએ આગળ રજૂઆત કરી કે તેમના અસીલ સંબંધિત કોર્ટ સમક્ષ શરણે જવા માટે તૈયાર અને સંમત છે, અને તે હેતુ માટે, બીનજામીનપાત્ર વોરન્ટને જામીનપાત્ર વોરન્ટમાં રૂપાંતરિત કરવામાં આવે.

૬. શ્રી ઓઝાએ રજૂઆત કરી કે તેમના અસીલ પબ્લિક સર્વન્ટ છે. તેઓ ઓલ ઈન્ડિયા રેડિયો, નવી દિલ્હી ખાતે આસિસ્ટન્ટ ડિરેક્ટર તરીકે ફરજ બજાવતા હતા. છેલ્લા કેટલાક મહિનાઓથી તેમની બદલી અમદાવાદમાં કરવામાં આવી છે. વિદ્વાન સિનિયર વકીલ મુજબ, તેમના અસીલ દરરોજ ઓફિસે હાજરી આપી રહ્યા છે અને એવું કહી શકાય નહીં કે તેઓ ધરપકડથી બચી રહ્યા છે. ઉપરોક્ત સંદર્ભિત રજૂઆતોના સમર્થનમાં, વિદ્વાન સિનિયર વકીલે બે ચુકાદાઓ પર આધાર રાખ્યો છે;

(૧) નારાયણ ઉર્ફે નારાયણ સાંઈ ઉર્ફે મોટા ભગવાન પુત્ર આશારામ બાપુ વિ. સ્ટેટ ઓફ ગુજરાત, ૨૦૧૪ (૫) જી.એલ.આર. ૪૧૬૫ અને

(૨) સ્ટેટ થ્રુ સી.બી.આઇ. વિ. દાઉદ ઈબ્રાહીમ કાસકર, ૧૯૯૭ એસ.સી. ૨૪૯૪ ના કેસમાં સુપ્રીમ કોર્ટનો ચુકાદો.

૭. બીજી તરફ, રાજ્ય તરફથી ઉપસ્થિત એ.પી.પી. શ્રી દેવનાનીની મદદ સાથે વિદ્ધાન પબ્લિક પ્રોસિક્યુટર શ્રી મિતેશ અમીન દ્ધારા આ અરજીનો ભારપૂર્વક વિરોધ કરવામાં આવ્યો છે.

૮. શ્રી અમીને રજૂઆત કરી કે આ અરજીમાં નામજોગ યોગ્ય કોઈ ગુણદોષ નથી. શ્રી અમીન મુજબ, આ કોર્ટે આગોતરા જામીન આપવાનો ઈનકાર કર્યા પછી, આજ દિન સુધી, અરજદાર ઉપલબ્ધ નથી. અરજદાર ધરપકડથી બચી રહ્યો છે, અને આવા સંજોગોમાં, કોડ ની કલમ ૭૩ હેઠળ ધરપકડ વોરન્ટ મેળવવાનું તપાસનીશ અધિકારીની સત્તામાં હતું. શ્રી અમીન રજૂઆત કરશે કે જો, આખરે, તપાસનીશ અધિકારી અરજદારની હાજરી સુરક્ષિત કરવામાં સક્ષમ ન હોય, તો પછી અરજદારને ભાગેડુ જાહેર કરવામાં આવશે. જોકે, આરોપીને ભાગેડુ જાહેર કરતા પહેલા, કલમ ૭૩ હેઠળનું વોરન્ટ હોવું આવશ્યક છે. વિદ્ધાન પબ્લિક પ્રોસિક્યુટર શ્રી અમીને નાઝીમુદ્દીન ફકરુદ્દીન કાઝી વિ. સ્ટેટ ઓફ ગુજરાત, ૨૦૧૬ (૧) જી.એલ.આર. ૨૦૮ ના કેસમાં આ કોર્ટના ચુકાદા પર આધાર રાખ્યો હતો.

૯. ઉપરોક્ત સંદર્ભિત આવા સંજોગોમાં, શ્રી અમીને રજૂઆત કરી કે આ અરજીમાં કોઈ ગુણદોષ ન હોવાથી, તેને નામંજૂર કરવામાં આવે.

૧૦. પક્ષકારો તરફથી ઉપસ્થિત વિદ્ધાન વકીલોને સાંભળ્યા પછી અને રેકોર્ડ પરની સામગ્રીને ધ્યાનમાં લીધા પછી, મારી વિચારણા માટેનો એકમાત્ર પ્રશ્ન એ છે કે શું અરજદાર આ અરજીમાં અરજ કરેલ દાદ માટે હકદાર છે.

૧૧. નારાયણ ઉર્ફે નારાયણ સાંઈ ઉર્ફે મોટા ભગવાન પુત્ર આશારામ બાપુ (ઉપર મુજબ) ના કેસમાં, આ કોર્ટના એક વિદ્વાન સિંગલ જજે એવો મત લીધો હતો કે કોડ ની કલમ ૭૩ હેઠળ ધરપકડનું વોરન્ટ માત્ર તપાસની સહાયમાં પોલીસ સમક્ષ આરોપીને રજૂ કરવા માટે જારી કરી શકાય નહીં. આવો મત લેતા, દાઉદ ઈબ્રાહીમ કાસકર (ઉપર મુજબ) ના કેસમાં સુપ્રીમ કોર્ટના ચુકાદા પર આધાર રાખવામાં આવ્યો હતો. નારાયણ ઉર્ફે નારાયણ સાંઈ ઉર્ફે મોટા ભગવાન પુત્ર આશારામ બાપુ (ઉપર મુજબ) માં વિદ્વાન સિંગલ જજે, નીચે મુજબ ઠરાવ્યું હતું;

> "૧૩ આ તબક્કે, સ્ટેટ થ્રુ સેન્ટ્રલ બ્યુરો ઓફ ઇન્વેસ્ટિગેશન વિ. દાઉદ ઈબ્રાહીમ કાસકર (ઉપર મુજબ) ના કેસમાં સુપ્રીમ કોર્ટના ચુકાદાનો સંદર્ભ આપી શકાય. સદર ચુકાદામાં, સુપ્રીમ કોર્ટ સમક્ષ પ્રશ્ન એ હતો કે કોર્ટ ક્યારે અને કયા સંજોગોમાં કોડ ઓફ ક્રિમિનલ પ્રોસિજર, ૧૯૭૩ ની કલમ ૭૩ ની જોગવાઈઓનો આશરો લઈ શકે. સદર પ્રશ્ન નક્કી કરતી વખતે, વિચારણા માટે ઉદ્ભવેલો એક અગત્યનો પ્રશ્ન એ હતો કે શું કોર્ટ તપાસ દરમિયાન તપાસની સહાયમાં પોલીસ સમક્ષ રજૂ કરવા માટે કોઈ વ્યક્તિને પકડવા માટે વોરન્ટ જારી કરી શકે છે. કોર્ટે આ મુજબ ઠરાવ્યું:
>
> > ૨૦. કે કલમ ૭૩ મેજિસ્ટ્રેટને વોરન્ટ જારી કરવાની સત્તા આપે છે અને તપાસ દરમિયાન પણ તેના દ્વારા તેનો ઉપયોગ થઈ શકે છે, તે કોડ ની કલમ ૧૫૫ ના સંદર્ભમાં શ્રેષ્ઠ રીતે સમજી શકાય છે. અગાઉ નોંધ્યું છે તેમ આ કલમ હેઠળ પોલીસ અધિકારી મેજિસ્ટ્રેટના હુકમ સાથે બીનસંજ્ઞેય કેસમાં તપાસ કરી શકે છે અને તપાસના સંબંધમાં સમાન સત્તાઓનો ઉપયોગ કરી શકે છે જે તે સંજ્ઞેય કેસમાં કરી શકે છે, સિવાય કે તે વોરન્ટ વિના ધરપકડ કરી શકે નહીં. જો મેજિસ્ટ્રેટના હુકમથી પોલીસ બીનસંજ્ઞેય અને

બીનજામીનપાત્ર ગુનામાં (જેમ કે ઈન્ડિયન પીનલ કોડ ની કલમ ૪૬૬ અથવા ૪૬૭ (ભાગ ૧)) તપાસ શરૂ કરે છે અને જો તપાસ દરમિયાન તપાસનીશ અધિકારી ગુનાના આરોપી વ્યક્તિની ધરપકડ કરવાનો ઈરાદો ધરાવતા હોય તો તેણે મેજિસ્ટ્રેટ પાસેથી ધરપકડના વોરન્ટની માંગણી કરવી પડે છે અને તે મેળવવું પડે છે. જો આરોપી ધરપકડ ટાળે છે, તો તેની હાજરી સુનિશ્ચિત કરવા માટે તપાસનીશ અધિકારી પાસે માત્ર એક જ રસ્તો ખુલ્લો રહેશે કે તે મેજિસ્ટ્રેટને કલમ ૭૩ હેઠળની સત્તાઓ અને ત્યારબાદ જાહેરાત અને જપ્તીને લગતી સત્તાઓનો ઉપયોગ કરવા માટે પૂછે. આવી ઘટનામાં, મેજિસ્ટ્રેટ કાયદેસર રીતે કલમ ૭૩ હેઠળ તેમની સત્તાનો ઉપયોગ કરી શકે છે, કારણ કે જે વ્યક્તિને પકડવાની છે તે બીનજામીનપાત્ર ગુનાનો આરોપી છે અને ધરપકડ ટાળી રહ્યો છે.
૨૧ XXX XXX

પરિણામે, જો તેણે આવી વ્યક્તિની ધરપકડ માટે શિક્ષાત્મક પગલાં લેવાના હોય તો તેણે કલમ ૭૩ હેઠળ ધરપકડનું વોરન્ટ જારી કરવા માટે કોર્ટનો સંપર્ક કરવો પડશે; અને જો જરૂર પડે તો પ્રકરણ VI ના ભાગ 'સી' ની જોગવાઈઓનો આશરો લેવો પડશે. [જો વ્યક્તિ ટાડા હેઠળના ગુનાનો આરોપી હોય તો કલમ ૮ (૩)]

૨૩. હવે અમે એવું તારણ કાઢ્યું છે કે કોડ ની કલમ ૭૩ નો સામાન્ય ઉપયોગ છે અને તપાસ દરમિયાન કોર્ટ તેના હેઠળની સત્તાનો ઉપયોગ કરીને, અન્ય બાબતોની સાથે, કોઈ એવી વ્યક્તિને પકડવા માટે વોરન્ટ જારી કરી શકે છે જે બીનજામીનપાત્ર ગુનાનો આરોપી હોય અને ધરપકડ ટાળી રહ્યો હોય, તો અમારે સંબંધિત પ્રશ્નનો જવાબ આપવો પડશે કે શું વોરન્ટ જારી કરવું એ

તપાસની સહાયમાં પોલીસ સમક્ષ તેને રજૂ કરવા માટે હોઈ શકે છે. આનો ઈનકાર કરી શકાય નહીં કે તપાસ દરમિયાન મેજિસ્ટ્રેટ ઘણી વખત ભૂમિકા ભજવે છે, તેમાં, તપાસ એજન્સીની પ્રાર્થના પર તે ટેસ્ટ આઈડેન્ટિફિકેશન પરેડ યોજે છે, આરોપીની કબૂલાત અથવા સાક્ષીનું નિવેદન નોંધે છે, અથવા નમૂનાના હસ્તાક્ષર વગેરે લે છે અથવા તેનું સાક્ષી બને છે. જોકે, આવા અથવા સમાન કાર્યો કરવામાં મેજિસ્ટ્રેટ ન્યાયિક વિવેકબુદ્ધિનો ઉપયોગ કરતા નથી જેમ કે કલમ ૭૩ હેઠળ જારી કરાયેલા ધરપકડના વોરન્ટના અનુસંધાનમાં તેની સમક્ષ રજૂ કરાયેલા બીનજામીનપાત્ર ગુનાના આરોપી સાથે વ્યવહાર કરતી વખતે. આવી રજૂઆત પર, કોર્ટ ક્યાં તો તેને કલમ ૪૩૯ હેઠળ જામીન પર મુક્ત કરી શકે છે અથવા કોડ ની કલમ ૧૬૭ હેઠળ કસ્ટડીમાં (પોલીસ અથવા ન્યાયિક બંને) અટકાયતમાં રાખવા સત્તા આપી શકે છે. મેજિસ્ટ્રેટ, તપાસ એજન્સી દ્વારા પ્રેરિત થઈને, પોલીસ કસ્ટડી માટેની તેની પ્રાર્થનાને સ્વીકારશે કે કેમ તે તેના એકમાત્ર વિવેક પર નિર્ભર રહેશે જે કોડ ની કલમ ૧૬૭ (૩) અનુસાર ન્યાયિક રીતે વાપરવાની રહેશે. કારણ કે વોરન્ટ માત્ર કોર્ટ સમક્ષ હાજર થવા માટે જ જારી કરવામાં આવે છે અને જારી કરી શકાય છે અને પોલીસ સમક્ષ નહીં અને કારણ કે પોલીસ કસ્ટડીમાં અટકાયત માટેની સત્તા આપવી એ સામાન્ય બાબત તરીકે અથવા માત્ર પોલીસની માંગણી પર આપવાની હોતી નથી, પરંતુ તેની સમક્ષ મુકવામાં આવેલી સામગ્રીના આધારે ન્યાયિક વિવેકબુદ્ધિનો ઉપયોગ કર્યા પછી જ આપવાની હોય છે, શ્રી દેસાઈ તેમની રજૂઆતમાં બિલકુલ સાચા ન હતા કે કોડ ની કલમ ૭૩ હેઠળ ધરપકડનું વોરન્ટ કોર્ટ દ્વારા સંપૂર્ણપણે તપાસની સહાયમાં પોલીસ સમક્ષ આરોપીને રજૂ કરવા માટે જારી કરી શકાય.

૧૪. આમ, સુપ્રીમ કોર્ટે ઠરાવ્યું છે કે કોડ ની કલમ ૭૩ હેઠળ ધરપકડનું વોરન્ટ કોર્ટો દ્વારા સંપૂર્ણપણે તપાસની સહાયમાં પોલીસ સમક્ષ આરોપીને રજૂ કરવા માટે જારી કરી શકાય નહીં. ઉપરોક્ત ચુકાદાના પ્રકાશમાં હાલના કેસની હકીકતો તપાસતા, તે સ્પષ્ટ છે કે વાદગ્રસ્ત હુકમ સદર ચુકાદામાં નિર્ધારિત કાયદાથી વિપરીત છે, કારણ કે, કોડ ની કલમ ૭૦ હેઠળનું વોરન્ટ સંપૂર્ણપણે તપાસની સહાયમાં જારી કરવામાં આવ્યું છે. આમ, વાદગ્રસ્ત હુકમ સ્પષ્ટપણે કાનૂની ખામીથી પીડાય છે, જે હકીકતનો સામાવાળાઓ વતી ઈનકાર પણ કરવામાં આવ્યો નથી. જોકે, એવી દલીલ કરવામાં આવી છે કે આખરે, જ્યારે વાસ્તવિક વોરન્ટ જારી કરવામાં આવે ત્યારે ચુકાદામાં રહેલી સદર ભૂલ સુધારી દેવામાં આવે છે, કારણ કે તે કોડ હેઠળ પૂરા પાડવામાં આવેલ ફોર્મેટમાં છે અને આખરે કોડ ની કલમ ૭૦ હેઠળના વોરન્ટ હેઠળ આરોપીની ધરપકડ કર્યા પછી, વોરન્ટ તપાસની સહાયમાં જારી કરવામાં આવે તો પણ એ જ પ્રક્રિયા અનુસરવામાં આવશે, કારણ કે રિમાન્ડ એપ્લિકેશન કરવાની પ્રક્રિયા હજુ પણ અનુસરવાની જરૂર રહેશે. આ કોર્ટના અભિપ્રાયમાં, આવી દલીલ સ્વીકૃતિને પાત્ર નથી, કારણ કે, પ્રમાણિત ફોર્મેટમાં વોરન્ટ જારી કરવાથી હુકમમાં રહેલી ખામી સુધારી શકાતી નથી, જે બાબતના મૂળમાં જાય છે. આ ઉપરાંત, વાદગ્રસ્ત હુકમની માન્યતા અનુગામી પગલાંના આધારે નક્કી કરી શકાતી નથી જે તેના અનુસંધાનમાં લેવાની આવશ્યકતા છે, જે પ્રકૃતિમાં વધુ કે ઓછું મંત્રીસ્તરીય છે. તેથી, વાદગ્રસ્ત હુકમ કાનૂની ખામીથી પીડાય છે જે તેને અટકાવી ન શકાય તેવો બનાવશે."

૧૨. નારાયણ ઉર્ફે નારાયણ સાંઈ ઉર્ફે મોટા ભગવાન પુત્ર આશારામ બાપુ (ઉપર મુજબ) ના કેસમાં આ કોર્ટના ચુકાદાને નાઝીમુદ્દીન ફકરુદ્દીન કાઝી (ઉપર મુજબ) ના કેસમાં આ કોર્ટની અન્ય એક કો–ઓર્ડિનેટ બેન્ચ દ્વારા ધ્યાનમાં લેવામાં આવ્યો હતો. આ કોર્ટે એ દલીલ નકારી કાઢી હતી કે કલમ ૭૩ હેઠળ

ધરપકડનું વોરન્ટ કોર્ટ દ્વારા સંપૂર્ણપણે તપાસની સહાયમાં પોલીસ સમક્ષ આરોપીને રજૂ કરવા માટે જારી કરી શકાય નહીં. હું નાઝીમુદ્દીન ફકરુદ્દીન કાઝી (ઉપર મુજબ) ના ચુકાદામાં સમાવિષ્ટ આ કોર્ટના સંબંધિત અવલોકનો ટાંકી શકું છું;

> "૧૧. સાચા મુદ્દા તરફ વળતા પહેલા, યોગ્ય રીટ અને પ્રાર્થના ખંડ અંગેના પ્રથમ પાસા પર વિચાર કરવો જરૂરી છે. જોકે રીટ ઓફ મેન્ડમસ માટે અરજ કરવામાં આવી છે, તે ટકી શકશે નહીં કારણ કે પિટિશન અનુચ્છેદ ૨૨૭ હેઠળ છે અને જોકે અનુચ્છેદ ૨૧ નો ઉલ્લેખ છે, તે મૂળભૂત રીતે રીટ ઓફ સર્ટીઓરારી હોઈ શકે છે. જે રીટ પ્રેરોગેટિવ રીટ તરીકે જારી કરી શકાય છે તેની પ્રકૃતિના સંબંધમાં તે સારી રીતે સ્થાપિત છે અને સત્તામંડળને કોઈ માંગ અથવા રજૂઆત કર્યા વિના અને સત્તામંડળ દ્વારા તેનું પાલન કરવામાં નિષ્ફળતા વિના ઓથોરિટી સામે મેન્ડમસની માંગણી કરી શકાતી નથી. કેસની હકીકતોમાં, બલ્કે ફોજદારી કાર્યવાહીમાં, જ્યાં સી.આર.પી.સી. પોતે એક સંપૂર્ણ કોડ છે જે પ્રક્રિયા માટે તેમજ ક્રિમિનલ ટ્રાયલ માટેના વિવિધ તબક્કાઓ પૂરા પાડે છે. તેથી, કોઈએ સી.આર.પી.સી. ની જોગવાઈઓના સંદર્ભમાં ક્રિમિનલ ટ્રાયલ અથવા તપાસના વિવિધ તબક્કાઓ પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરવું જરૂરી છે. એવું કહી શકાય નહીં કે કોડ ટ્રાયલના તબક્કા પહેલાં વોરન્ટ અથવા જાહેરાત જારી કરવા માટે મેજિસ્ટ્રેટને આવી કોઈ સત્તાઓની કલ્પના કરતું નથી. વાસ્તવમાં, વિદ્ધાન વકીલ શ્રી શાહ દ્વારા સ્ટેટ થ્રુ સી.બી.આઇ. વિ. દાઉદ ઈબ્રાહીમ કાસકર અને અન્ય (ઉપર મુજબ) ના કેસમાં ચુકાદા પર આધાર રાખવામાં આવ્યો છે તેમ તપાસ દરમિયાન મેજિસ્ટ્રેટની ભૂમિકા વિશે સ્પષ્ટપણે અવલોકન કરવામાં આવ્યું છે.

૧૨. આગળ, કલમ ૭૩ માં જોગવાઈ કર્યા મુજબ, (૧) છટકી ગયેલા ગુનેગાર, (૨) જાહેર કરાયેલા ગુનેગાર, અને (૩) એવી વ્યક્તિ કે જે બીનજામીનપાત્ર ગુનાનો આરોપી છે અને ધરપકડ ટાળી રહ્યો છે તેની ધરપકડ માટે કોઈપણ વ્યક્તિને વોરન્ટ જારી કરી શકાય છે. તેથી, જ્યારે વ્યક્તિ સંતાઈ રહી હોય અથવા પોતાની જાતને છુપાવી રહી હોય ત્યારે ઉપર જણાવ્યા મુજબ વોરન્ટ જારી કરવામાં આવે છે. જોકે, જો વ્યક્તિ તેની ધરપકડ ટાળી રહી હોય અને તેમ છતાં વોરન્ટ જારી કરી શકાતું નથી, તો કલમ ૮૨ હેઠળ જાહેરાત માટે આપવામાં આવેલા વધુ પગલાં લઈ શકાતા નથી. આમ, તે એવી પરિસ્થિતિની કલ્પના કરે છે કે જ્યાં કોઈ વ્યક્તિ બીનજામીનપાત્ર ગુનાનો આરોપી હોય અને તેની ધરપકડ ટાળી રહ્યો હોય, તો તપાસ એજન્સી દ્વારા મેજિસ્ટ્રેટ દ્વારા ધરપકડ માટે વોરન્ટ સાથે પોતાને સજ્જ કરવા માટે જરૂરી પગલાં લઈ શકાય છે. આમ, એક તરફ તપાસ એજન્સી આવા વોરન્ટ અનુસાર ધરપકડની સત્તાથી સજ્જ છે અને તે જ સમયે મેજિસ્ટ્રેટે વોરન્ટ જારી કર્યું છે, ધરપકડ કરાયેલ વ્યક્તિને સી.આર.પી.સી. માં વિચાર્યા મુજબ મેજિસ્ટ્રેટ સમક્ષ રજૂ કરવાની આવશ્યકતા છે અને ભવિષ્યની કાર્યવાહી સી.આર.પી.સી. માં જોગવાઈ મુજબ થઈ શકે છે જે સ્ટેટ થ્રુ સી.બી.આઇ. વિ. દાઉદ ઈબ્રાહીમ કાસકર અને અન્ય (ઉપર મુજબ) ના કેસના ચુકાદાના ફકરા ૨૪ માં પણ ચર્ચા અને કલ્પના કરવામાં આવી છે.

૧૩. તેથી, વોરન્ટની આવી બજવણી અને ભાગેડુ અથવા ધરપકડ ટાળનાર વ્યક્તિની ધરપકડ પછી પરિણામો આવી શકે છે અને તે જ તબક્કે મેજિસ્ટ્રેટ, ન્યાયિક વિવેકબુદ્ધિનો ઉપયોગ કરીને, પોલીસ કસ્ટડી અથવા અન્યથા માટે તપાસ એજન્સીની પ્રાર્થનાને સ્વીકારી શકે છે. તેથી, વિદ્વાન વકીલ શ્રી શાહ દ્વારા કરવામાં આવેલી રજૂઆત કે કલમ ૭૩ હેઠળ ધરપકડનું વોરન્ટ કોર્ટ દ્વારા તપાસની સહાયમાં પોલીસ સમક્ષ આરોપીને રજૂ કરવા માટે જારી કરી શકાય નહીં તે સંપૂર્ણપણે ગેરવાજબી છે કારણ કે

કલમ ૭૩ ની વૈધાનિક જોગવાઈ દ્વારા વિધાનસભાની યોજનામાં બીનજામીનપાત્ર ગુનાના આરોપી અને ધરપકડ ટાળનાર કોઈપણ વ્યક્તિ માટે મેજિસ્ટ્રેટ દ્વારા વોરન્ટ જારી કરવાની કલ્પના અને જોગવાઈ કરવામાં આવી છે, ત્યારે એવું કહી શકાય નહીં કે આવી કોઈ સત્તાઓ નથી અથવા આવા વોરન્ટ જારી કરવા માટે સત્તાનો સહજ અભાવ છે અથવા ત્યારબાદ કલમ ૮૨ હેઠળ જોગવાઈ કર્યા મુજબ જાહેરાત જ્યારે વોરન્ટ બજાવી શકાય નહીં.

૧૪. એ ઉલ્લેખ કરવો જરૂરી છે કે જો કાયદાના શાસનને પ્રવર્તમાન કરવાની આવશ્યકતા હોય, તો વિધાનમંડળ દ્વારા ઘડવામાં આવેલ વૈધાનિક જોગવાઈમાં વિચારવામાં આવેલી મશીનરી અથવા પ્રક્રિયાને અસર આપવી પડશે જેના દ્વારા હેતુ સિદ્ધ કરવાનો છે. તેનું અર્થઘટન એવું ન થઈ શકે જેના દ્વારા તે વિધાનસભા દ્વારા વૈધાનિક રીતે પૂરી પાડવામાં આવેલી સત્તાઓને ઘટાડી શકે અથવા નકારી શકે. વાસ્તવમાં, જો કાયદાનું શાસન પ્રવર્તમાન રહેવાનું હોય, તો પિટિશનર જેવી વ્યક્તિને એમ કહેતા સાંભળી શકાય નહીં કે તે ધરપકડ ટાળશે અથવા બચશે, તપાસમાં અડચણ ઉભી કરશે અને તપાસ એજન્સી પાસે કોઈ રસ્તો ન હોવો જોઈએ. જાહેરાત માટે સી.આર.પી.સી. ની કલમ ૮૨ માં આપવામાં આવેલી વૈધાનિક જોગવાઈઓ વોરન્ટ જારી કરવાને પૂર્વ શરત તરીકે આવશ્યક માને છે અને તે પછી જ તપાસ એજન્સી દ્વારા વધુ આશ્રય અપનાવી શકાય છે જેમ કે જો વ્યક્તિ વિદેશ ભાગી ગયો હોય તો મિલકત જપ્ત કરવા માટે આગળના પગલાં લેવા. વધુમાં, જો આવું વોરન્ટ જારી કરવામાં આવ્યું હોય, તો જ તેને કાયદાની પ્રક્રિયામાં લાવવા માટે આગળના પગલાં લઈ શકાય છે. તેથી, જો વ્યક્તિએ તપાસ દરમિયાન સહકાર ન આપ્યો હોય અને તેની ધરપકડ ન થઈ હોય અથવા ધરપકડ ટાળી હોય, તો પણ તપાસના તબક્કાથી સ્વતંત્ર થઈને જે ચાર્જશીટમાં પરિણમે છે અથવા તેના સંદર્ભમાં અન્યથા, વોરન્ટ જારી કરી શકાય છે

અને તપાસ એજન્સી વધુ આશરો લઈ શકે છે. જો બીનજામીનપાત્ર ગુનાના આરોપીએ તેની ધરપકડ ટાળી હોય અથવા તપાસમાં સહકાર ટાળ્યો હોય, તો તપાસ એજન્સીએ આવા વ્યક્તિની હાજરી સુનિશ્ચિત કરવા માટે આવી પ્રક્રિયાને અનુસરવી પડી શકે છે જે ગુનાની આચરણાનો આરોપી છે અને તેને કાયદાની પ્રક્રિયામાં લાવવામાં આવે છે. તે જ સમયે, વ્યક્તિના હરીફ દાવાઓ અથવા અધિકારને સંતુલિત કરવાની કાળજી લેવામાં આવી છે કે એકવાર તેની ધરપકડ થઈ જાય તો તેને કોડ માં કલ્પના મુજબ મેજિસ્ટ્રેટ સમક્ષ રજૂ કરવો જરૂરી છે અને તપાસ એજન્સી સમક્ષ નહીં. ત્યારબાદ, ન્યાયિક વિવેકબુદ્ધિના ઉપયોગમાં, કાર્યવાહીના આગળના ક્રમ અને પોલીસ કસ્ટડી અથવા જ્યુડિશિયલ કસ્ટડી માટે કલમ ૧૬૭ હેઠળ સત્તાના ઉપયોગ અંગે યોગ્ય હુકમ અને/અથવા સી.આર.પી.સી. ની કલમ ૪૩૯ હેઠળ જામીન માટે યોગ્ય હુકમ થઈ શકે છે.

૧૫. દાઉદ ઈબ્રાહીમ (ઉપર મુજબ) ના કેસમાં નામદાર એપેક્સ કોર્ટના ચુકાદાનો ઉપયોગી સંદર્ભ આપી શકાય છે જેમાં ઉપર ઉલ્લેખ કર્યો છે તેમ સ્પષ્ટપણે અવલોકન કરવામાં આવ્યું છે કે,

> "કોડ ની કલમ ૭૩ નો સામાન્ય ઉપયોગ છે અને તપાસ દરમિયાન કોર્ટ તેના હેઠળની સત્તાનો ઉપયોગ કરીને, અન્ય બાબતોની સાથે, કોઈ એવી વ્યક્તિને પકડવા માટે વોરન્ટ જારી કરી શકે છે જે બીનજામીનપાત્ર ગુનાનો આરોપી હોય અને ધરપકડ ટાળી રહ્યો હોય...... આવી રજૂઆત પર, કોર્ટ ક્યાં તો તેને કલમ ૪૩૯ હેઠળ જામીન પર મુક્ત કરી શકે છે અથવા કોડ ની કલમ ૧૬૭ હેઠળ કસ્ટડીમાં (પોલીસ અથવા ન્યાયિક બંને) અટકાયતમાં રાખવા સત્તા આપી શકે છે. મેજિસ્ટ્રેટ, તપાસ એજન્સી દ્વારા પ્રેરિત થઈને, પોલીસ કસ્ટડી માટેની તેની પ્રાર્થનાને સ્વીકારશે કે કેમ તે તેના

એકમાત્ર વિવેક પર નિર્ભર રહેશે જે કોડ ની કલમ ૧૬૭ (૩) અનુસાર ન્યાયિક રીતે વાપરવાની રહેશે. કારણ કે વોરન્ટ માત્ર કોર્ટ સમક્ષ હાજર થવા માટે જ જારી કરવામાં આવે છે અને જારી કરી શકાય છે અને પોલીસ સમક્ષ નહીં અને કારણ કે પોલીસ કસ્ટડીમાં અટકાયત માટેની સત્તા આપવી એ સામાન્ય બાબત તરીકે અથવા માત્ર પોલીસની માંગણી પર આપવાની હોતી નથી, પરંતુ તેની સમક્ષ મુકવામાં આવેલી સામગ્રીના આધારે ન્યાયિક વિવેકબુદ્ધિનો ઉપયોગ કર્યા પછી જ આપવાની હોય છે, એવું કહી શકાય નહીં કે ધરપકડનું વોરન્ટ કોર્ટ દ્વારા સંપૂર્ણપણે તપાસની સહાયમાં પોલીસ સમક્ષ આરોપીને રજૂ કરવા માટે જારી કરી શકાય."

(ભાર ઉમેર્યો છે)

આ સ્પષ્ટપણે સૂચવે છે કે જે સ્પષ્ટ કરવામાં આવ્યું છે તે એ છે કે વોરન્ટ જારી કરી શકાય છે કારણ કે બીનજામીનપાત્ર ગુનાનો આરોપી હોય અને ધરપકડ ટાળતો હોય તેવી વ્યક્તિને પકડવા માટે તપાસ દરમિયાન તેનો સામાન્ય ઉપયોગ થાય છે. આમ, તેના બે પાસા છે, (૧) વ્યક્તિ બીનજામીનપાત્ર ગુનાનો આરોપી છે, અને (૨) તે ધરપકડ ટાળી રહ્યો છે.

૧૬. તે તપાસની સહાયમાં વ્યક્તિની ધરપકડ અને પોલીસ સમક્ષ રજૂ કરવાની વાત કરતું નથી. આ ફકરામાં તેની ચર્ચા કરવામાં આવી છે જે સ્પષ્ટ કરે છે કે મેજિસ્ટ્રેટ તપાસ દરમિયાન પણ ભૂમિકા ભજવે છે અને સી.આર.પી.સી. ની કલમ ૭૩ હેઠળ ધરપકડનું વોરન્ટ જારી કરવાની સત્તાનો ઉપયોગ કરી શકે છે. જોકે, એ સ્પષ્ટ કરવામાં આવ્યું છે કે ધરપકડ પછી કોર્ટ સમક્ષ આવી રજૂઆત પર કોર્ટ ક્યાં તો જામીન આપતી કલમ ૪૩૯ હેઠળ અથવા કસ્ટડી અધિકૃત કરતી કલમ ૧૬૭ (પોલીસ અથવા ન્યાયિક બંને) હેઠળ આશ્રય લઈ શકે છે. આ પોતે જ સૂચવે છે કે

સત્તા અથવા અધિકારક્ષેત્રનો કોઈ અભાવ નથી જેવું રજૂ કરવાનો પ્રયાસ કરવામાં આવ્યો છે. નામદાર એપેક્સ કોર્ટે, તેનાથી વિપરીત, સ્પષ્ટ કર્યું છે કે કલમ ૭૩ હેઠળ વોરન્ટ જારી કરવાની આવી સત્તા વ્યાજબી છે. વધુમાં, એ વાત પર ભાર મૂકવામાં આવ્યો છે કે આવા કિસ્સામાં એકવાર વોરન્ટનો ઉપયોગ બીનજામીનપાત્ર ગુનાના આરોપી અને ધરપકડ ટાળનાર વ્યક્તિની કોર્ટ સમક્ષ રજૂઆત માટે કરવામાં આવે છે અને પોલીસ અને/અથવા તપાસ એજન્સી સમક્ષ નહીં.

૧૭. તેથી, તપાસની સહાયમાં રજૂઆત માટે વોરન્ટ જારી ન કરી શકાય તેવી દલીલનો હાઉ કેસના વિશાળ પૃષ્ઠભૂમિ (દાઉદ ઈબ્રાહીમ) નો સંદર્ભ લઈને અથવા કરવામાં આવેલી કેટલીક રજૂઆતો ઉભી કરવામાં આવી હોય તેવું જણાય છે જે મંજૂર કરવામાં આવી ન હોય. હકીકત એ રહે છે કે કલમ ૭૩ ના સ્વરૂપમાં સંસદ દ્વારા ઘડવામાં આવેલ વિધાનમંડળ અથવા કાયદો કોર્ટને (મેજિસ્ટ્રેટને) સત્તાના ઉપયોગમાં આવું વોરન્ટ જારી કરવાની સત્તા આપે છે જેનું અર્થઘટન દાઉદ ઈબ્રાહીમ (ઉપર મુજબ) ના કેસમાં વિદ્વાન વકીલ શ્રી શાહ દ્વારા આધાર રાખવામાં આવેલ ચુકાદામાં પણ કરવામાં આવ્યું છે. તેથી, રજૂઆતો ગેરવાજબી છે.

૧૮. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, જે વાત પર ભાર મૂકવામાં આવ્યો છે તે એ છે કે તપાસ પડતર હોય ત્યારે કલમ ૭૩ હેઠળ વોરન્ટ જારી કરવાની સત્તાનો ઉપયોગ કરતી વખતે, કાળજી લેવી પડશે કે કોર્ટ/મેજિસ્ટ્રેટ બીનજામીનપાત્ર ગુનાના આરોપી અને ધરપકડ ટાળી રહેલા વ્યક્તિ સામે વોરન્ટ જારી કરવાને વાજબી ઠેરવતી સામગ્રી અને પુરાવાની પર્યાપ્તતા વિશે સંતોષ મેળવશે. આમ, ફરીથી, કોર્ટે (મેજિસ્ટ્રેટે) સંતોષ મેળવવો પડશે કે, (૧) સામગ્રીની પર્યાપ્તતાના પાસા પર, અને (૨) તેની સમક્ષ મૂકવામાં આવેલી સામગ્રી પરથી વ્યક્તિ ધરપકડ ટાળી રહી છે કે તપાસ એજન્સી સાથે સહકાર નથી આપી રહી.

૧૯. એ પણ નોંધવું જોઈએ કે આ જ મુદ્દો રણધીર શર્મા ઉર્ફે રૂપેશ વિ. સ્ટેટ ઓફ બિહાર અને અન્ય ના કેસમાં ૨૦૦૯ લૉસ્યુટ(પેટ) ૪૬૪ માં રિપોર્ટ થયેલ ચુકાદામાં પટના હાઈકોર્ટ દ્વારા ધ્યાનમાં લેવામાં આવ્યો છે અને નામદાર પટના હાઈકોર્ટે નક્કી કરવા માટે નીચેના મુદ્દાઓ ઘડ્યા હતા,

(૧) શું પડતર તપાસ દરમિયાન એવી વ્યક્તિ સામે ધરપકડનું વોરન્ટ જારી કરી શકાય જે બીનજામીનપાત્ર ગુનાનો આરોપી હોય અને ધરપકડ ટાળી રહ્યો હોય?

(૨) શું હાલના કેસની હકીકતોમાં એવું કહી શકાય કે પોલીસ દ્વારા ફાઈલ કરાયેલ માગણીપત્ર અને આરોપીની ધરપકડ માટે વિદ્વાન મેજિસ્ટ્રેટ દ્વારા પસાર કરાયેલ હુકમ તપાસની સહાયમાં હતો?

(૩) શું વાદગ્રસ્ત હુકમ સી.આર.પી.સી. ની કલમ ૭૩ હેઠળ હુકમ પસાર કરવા માટે જરૂરી કાયદાની આવશ્યકતાને સંતોષે છે?

જેમ કે ચુકાદા પરથી જોઈ શકાય છે, મુદ્દા નં. ૧ નો જવાબ હકારાત્મક આપવામાં આવ્યો છે, જેનો અર્થ એ છે કે પડતર તપાસ દરમિયાન, બીનજામીનપાત્ર ગુનાના આરોપી વ્યક્તિ સામે ધરપકડનું વોરન્ટ જારી કરી શકાય છે અને તે ધરપકડ ટાળી રહ્યો છે.

૨૦. વધુમાં, દાઉદ ઈબ્રાહીમ (ઉપર મુજબ) ના કેસમાં નામદાર એપેક્સ કોર્ટના સમાન ચુકાદાનો સંદર્ભ આપીને ચર્ચા કરવામાં આવી છે અને એવું અવલોકન કરવામાં આવ્યું છે કે સી.આર.પી.સી. ની કલમ ૭૩(૧) હેઠળ વોરન્ટની બજવણી અનુસાર તેને તાત્કાલિક મેજિસ્ટ્રેટ સમક્ષ રજૂ કરવો જોઈએ. ત્યારબાદ, ઉપર જણાવ્યા મુજબ, પોલીસ અથવા જ્યુડિશિયલ કસ્ટડી આપતી કલમ ૧૬૭ હેઠળ અને ત્યારબાદ કલમ ૪૩૯ હેઠળ જામીન માટે સી.આર.પી.સી. માં જોગવાઈ મુજબ આશ્રય લઈ શકાય છે.

જોકે, તે તબક્કે, તપાસ એજન્સીના હરીફ દાવાઓ અને બીનજામીનપાત્ર ગુનાના આરોપી વ્યક્તિની સ્વતંત્રતા અથવા અધિકાર વચ્ચે સંતુલન જાળવવું પડશે. તેથી વિધાનસભાએ એ જોગવાઈ કરીને આ સંતુલન જાળવવાની કાળજી લીધી છે કે વોરન્ટ જારી કરવામાં આવે તો પણ, ધરપકડ કરાયેલ આવી વ્યક્તિને તપાસ એજન્સી અથવા પોલીસ સમક્ષ નહીં, પરંતુ મેજિસ્ટ્રેટ સમક્ષ રજૂ કરવામાં આવે છે અને ત્યારબાદ મેજિસ્ટ્રેટ ન્યાયિક વિવેકબુદ્ધિનો ઉપયોગ કરીને પોલીસ કસ્ટડી અથવા જ્યુડિશિયલ કસ્ટડી માટે કલમ ૧૬૭ હેઠળ સત્તાના ઉપયોગ અંગે યોગ્ય હુકમ પસાર કરી શકે છે અને સી.આર.પી.સી. ની કલમ ૪૩૯ હેઠળ જામીન માટે પણ હુકમ પસાર કરી શકે છે.

૨૧. વિદ્વાન વકીલ શ્રી શાહ દ્વારા અરજીનો સંદર્ભ આપીને કરવામાં આવેલી રજૂઆતો વોરન્ટ જારી કરવા માટે કોઈ વાજબી કારણ હતું કે કેમ તે વિચારવા માટે નજીકથી ચકાસણીની માંગ કરે છે. તે ગુનાની ગંભીરતા તેમજ તપાસના તબક્કા અને/અથવા તપાસની સ્થિતિનો સંદર્ભ આપે છે. કલમ ૮૨ હેઠળ જાહેરાત માટેની અરજીમાં તે પૂર્વવૃત્ત વિશેની વિગતોનો સંદર્ભ આપે છે જેનો ૩૮ ગુનાઓ અને પાસા હેઠળ અટકાયતનો સંદર્ભ છે.

૨૨. તેથી, વિદ્વાન વકીલ શ્રી શાહ દ્વારા કરવામાં આવેલી રજૂઆત કે હાલના પિટિશનર જેવા આરોપી સામે ચાર્જશીટમાં પરિણમે તે પહેલાં તપાસના તબક્કા દરમિયાન, તપાસ એજન્સીના કહેવાથી વોરન્ટ જારી કરી શકાતું નથી અને સત્તાનો સંપૂર્ણ અભાવ છે તે ગેરવાજબી છે. દિનેશ દાલમિયા વિ. સી.બી.આઇ. ના કેસમાં (૨૦૦૭) ૮ એસ.સી.સી. ૭૭૦ માં રિપોર્ટ થયેલ ચુકાદામાં નામદાર એપેક્સ કોર્ટ દ્વારા કરવામાં આવેલા અવલોકનોનો ઉપયોગી સંદર્ભ આપી શકાય છે, જ્યાં સ્ટેટ થ્રુ સી.બી.આઇ. વિ. દાઉદ ઈબ્રાહીમ કાસકર અને અન્ય (ઉપર મુજબ) ના

કેસમાં ચુકાદાને કોડ ની યોજના વિશે ચર્ચા કરતી વખતે પણ સંદર્ભ આપવામાં આવ્યો છે. તે કેસમાં, આરોપી ભાગેડુ હતો અને વોરન્ટ જારી કરવામાં આવ્યું હતું, જોકે ચાર્જશીટના પાસા પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરવામાં આવ્યું હતું કે એકવાર ચાર્જશીટ ફાઇલ થઈ જાય પછી, કલમ ૧૬૭(૨) પ્રોવિઝો હેઠળનો અધિકાર સમાપ્ત થાય છે કે નહીં અને મેજિસ્ટ્રેટ દ્વારા સંજ્ઞાન. આમ, બીનજામીનપાત્ર ગુનાના આરોપી વ્યક્તિને બુકમાં લાવવાની અને કાયદાની પ્રક્રિયામાં રજૂ કરવાની આવશ્યકતા છે અને ત્યારબાદ કોર્ટ યોગ્ય આશ્રય લઈ શકે છે. ફરીથી, તે સમયે, તેને સાંભળવાની અને તેના અધિકાર અથવા સ્વતંત્રતાના યોગ્ય રક્ષણ માટે દાવો કરવાની પૂરતી તક મળશે. તેથી, વિદ્વાન વકીલ શ્રી શાહ દ્વારા કરવામાં આવેલી રજૂઆત સ્વીકારી શકાય નહીં.

૨૩. સ્પેશિયલ ક્રિમિનલ એપ્લિકેશન નં. ૩૩૭૦/૨૦૧૩ સાથે સ્પેશિયલ ક્રિમિનલ એપ્લિકેશન નં. ૩૩૬૬/૨૦૧૩ માં કો-ઓર્ડિનેટ બેન્ચ (હર્ષા દેવાણી, ન્યાયમૂર્તી) ના ચુકાદા પર વિદ્વાન વકીલ શ્રી શાહ દ્વારા રાખવામાં આવેલ આધાર કેસની હકીકતોને લાગુ પડશે નહીં અને એવું માની લેતા કે કોડ માં કલમ ૪૧ જેવી અન્ય જોગવાઈઓ છે તે કોર્ટને યોગ્ય હુકમ પસાર કરતા અટકાવશે નહીં કારણ કે આવા હુકમો કેસની હકીકતો અને રજૂ કરાયેલી સામગ્રીના આધારે પસાર કરવા જરૂરી છે. તેથી, તે સત્તાઓના સંપૂર્ણ અભાવ કરતાં સત્તાઓના ઉપયોગના વિવેકનો વિષય છે. વાસ્તવમાં, નામદાર એપેક્સ કોર્ટે સ્ટેટ થ્રુ સી.બી.આઇ. વિ. દાઉદ ઈબ્રાહીમ કાસકર અને અન્ય (ઉપર મુજબ) ના કેસમાં અવલોકન કર્યું છે,

> "...બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, જ્યાં સુધી કોર્ટ વોરન્ટ જારી ન કરે ત્યાં સુધી કલમ ૮૨ અને તે ભાગમાં આવતી અન્ય કલમોની જોગવાઈઓનો ઉપયોગ એવી પરિસ્થિતિમાં થઈ શકે નહીં જ્યાં

શ્રેષ્ઠ પ્રયાસો છતાં પોલીસ કલમ ૪૧ હેઠળ કોઈ વ્યક્તિની ધરપકડ કરી શકતી નથી. પરિણામે, જો તેણે આવી વ્યક્તિની ધરપકડ માટે શિક્ષાત્મક પગલાં લેવાના હોય તો તેણે કલમ ૭૩ હેઠળ ધરપકડનું વોરન્ટ જારી કરવા માટે કોર્ટનો સંપર્ક કરવો પડશે; અને જો જરૂર પડે તો પ્રકરણ VI ના ભાગ સી ની જોગવાઈઓનો આશરો લેવો પડશે.

[જો વ્યક્તિ ટાડા હેઠળના ગુનાનો આરોપી હોય તો કલમ ૮(૩).]"

૨૪. તેથી, આવી સત્તાનો ઉપયોગ કરતા પહેલા, મેજિસ્ટ્રેટને ખાતરી થવી જોઈએ અને અરજીની વિગતો અને કાયદાની આવશ્યકતાના સંદર્ભમાં સામગ્રી અને સંજોગોની સંપૂર્ણતાને ધ્યાનમાં લીધા પછી જ આવું વોરન્ટ જારી કરી શકાય. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, તપાસ એજન્સીએ જાહેર કરવું જોઈએ કે પિટિશનર બીનજામીનપાત્ર ગુનાનો આરોપી છે અને તેની ધરપકડ ટાળી રહ્યો છે તેવા આક્ષેપોને સમર્થન આપવા માટે પૂરતા પુરાવા છે. કોર્ટે એ સંતોષ નોંધવો પડશે કે આરોપીની આવા બીનજામીનપાત્ર ગુનામાં સંડોવણી વિશે અને તે જ સમયે ધરપકડ ટાળી રહ્યો હોવા અંગે પ્રથમદર્શિય રીતે સંતોષ આપતી પૂરતી સામગ્રી છે."

૧૩. હું એ હકીકતની નોંધ લઉં છું કે આ અરજીમાં, બીનજામીનપાત્ર વોરન્ટ મેળવવા માટે સંબંધિત કોર્ટ સમક્ષ તપાસનીશ અધિકારી દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલ માગણીપત્રની નકલ એનેક્ષર કરવામાં આવી નથી કે વોરન્ટ જારી કરતા મેજિસ્ટ્રેટ દ્વારા પસાર કરાયેલ હુકમ એનેક્ષર કરવામાં આવ્યો નથી. આ કોર્ટને તપાસનીશ અધિકારી દ્વારા દાખલ કરાયેલ માગણીપત્રની વિગતો અને મેજિસ્ટ્રેટ દ્વારા બીનજામીનપાત્ર વોરન્ટ જારી કરવાના હુકમમાંથી પસાર થવાનો કોઈ લાભ મળ્યો નથી.

૧૪. મેં અરજદાર તરફથી ઉપસ્થિત વિદ્ધાન સિનિયર વકીલ શ્રી ઓઝા પાસેથી ઉપરોક્ત સંદર્ભિત બંને દસ્તાવેજો વિશે પૂછપરછ કરી હતી, જોકે, શ્રી ઓઝાએ રજૂઆત કરી હતી કે તેમના અસીલ માગણીપત્રની નકલ કે વોરન્ટની નકલ મેળવવામાં સક્ષમ નથી.

૧૫. સી.આર.પી.સી. ની કલમ ૭૩ નીચે મુજબ છે; "૭૩. વોરન્ટ કોઈ પણ વ્યક્તિને ડાયરેક્ટ કરી શકાશે.

(૧) ચીફ જ્યુડિશિયલ મેજિસ્ટ્રેટ અથવા ફર્સ્ટ ક્લાસના મેજિસ્ટ્રેટ ભાગી ગયેલા કોઈ સજા પામેલા કેદીની, અથવા કોઈ જાહેર કરાયેલા ગુનેગારની, અથવા બીનજામીનપાત્ર ગુના માટે તહોમતદાર હોય અને ધરપકડ ટાળતો હોય તેવા કોઈ પણ શખ્સની ધરપકડ કરવા માટે તેની સ્થાનિક હકૂમતની અંદરના કોઈ પણ શખ્સને વોરન્ટ ડાયરેક્ટ કરી શકશે.

(૨) આવો શખ્સ વોરન્ટની પહોંચ મળ્યા બદલ લેખિતમાં એકરાર કરશે અને જે શખ્સની ધરપકડ માટે તે કાઢવામાં આવ્યું હોય તે, જો પોતાના હવાલા હેઠળની કોઈ જમીન કે બીજી મિલકતમાં હોય અથવા પ્રવેશ કરે તો તે વોરન્ટ બજાવશે.

(૩) જે શખ્સની સામે આવું વોરન્ટ કાઢવામાં આવ્યું હોય તેની ધરપકડ થાય ત્યારે, તેને વોરન્ટ સાથે નજીકના પોલીસ અધિકારીને સોંપવામાં આવશે અને જો કલમ ૭૧ હેઠળ જામીન લેવામાં આવ્યા ન હોય તો, આ

અધિકારી આ કેસમાં હકૂમત ધરાવતા મેજિસ્ટ્રેટની સમક્ષ તેને લઈ જવાની વ્યવસ્થા કરશે.

૧૬. કલમ ૮૨ કોર્ટને જાહેરાત જારી કરવાની સત્તા આપે છે; અને જ્યાં સુધી તે વર્તમાન કેસ માટે સુસંગત છે, તે આ મુજબ વંચાય છે:

"૮૨(૧) જો કોઈ કોર્ટને (પુરાવો લીધા પછી કે લીધા વિના) એમ માનવાને કારણ હોય કે જેની સામે તેણે વોરન્ટ કાઢ્યું છે એવો કોઈ શખ્સ નાસી ગયો છે અથવા પોતાની જાતને છુપાવી રહ્યો છે, જેથી એ વોરન્ટ બજાવી શકાય તેમ નથી, તો આવી કોર્ટ આવી જાહેરાત પ્રસિદ્ધ કર્યાની તારીખથી ઓછામાં ઓછા ત્રીસ દિવસ પછીના કોઈ ચોક્કસ સમયે અને ચોક્કસ સ્થળે તેને હાજર થવા ફરમાવતી લેખિત જાહેરાત પ્રસિદ્ધ કરી શકશે."

૧૭. આ તબક્કે, દાઉદ ઈબ્રાહીમ કાસકર (ઉપર મુજબ) ના કેસમાં પેરા-૨૨ માં સમાવિષ્ટ સુપ્રીમ કોર્ટના અવલોકનો ટાંકવા યોગ્ય રહેશે;

"૨૨. બીજું પરિબળ જે સ્પષ્ટપણે સૂચવે છે કે કોડ ની કલમ ૭૩ મેજિસ્ટ્રેટને ધરપકડનું વોરન્ટ જારી કરવાની સત્તા આપે છે અને તે પણ તપાસ દરમિયાન તે કોડ ના પ્રકરણ VI ના ભાગ 'સી' ની જોગવાઈઓ પરથી સ્પષ્ટ છે, જેનો અમે અગાઉ ઉલ્લેખ કર્યો છે. કહેવાની જરૂર નથી કે તેમાં કલ્પના મુજબ જાહેરાત અને જપ્તીની જોગવાઈઓ ધરપકડ ટાળી રહેલા વ્યક્તિની હાજરીને મજબૂર કરવા માટે છે. હવે, કલમ ૮૨ (અગાઉ ટાંકેલી) હેઠળ જાહેરાત જારી કરવાની સત્તા કોર્ટ દ્વારા માત્ર એવી વ્યક્તિના સંદર્ભમાં જ વાપરી શકાય છે જેની સામે તેણે 'વોરન્ટ જારી કર્યું હોય'. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, જ્યાં સુધી કોર્ટ વોરન્ટ જારી ન કરે ત્યાં સુધી કલમ ૮૨ અને તે ભાગમાં આવતી અન્ય કલમોની જોગવાઈઓનો

ઉપયોગ એવી પરિસ્થિતિમાં થઈ શકે નહીં જ્યાં શ્રેષ્ઠ પ્રયાસો છતાં પોલીસ કલમ ૪૧ હેઠળ કોઈ વ્યક્તિની ધરપકડ કરી શકતી નથી. પરિણામે, જો તેણે આવી વ્યક્તિની ધરપકડ માટે શિક્ષાત્મક પગલાં લેવાના હોય તો તેણે કલમ ૭૩ હેઠળ ધરપકડનું વોરન્ટ જારી કરવા માટે કોર્ટનો સંપર્ક કરવો પડશે; અને જો જરૂર પડે તો પ્રકરણ VI ના ભાગ 'સી' ની જોગવાઈઓનો આશરો લેવો પડશે.

[જો વ્યક્તિ ટાડા હેઠળના ગુનાનો આરોપી હોય તો કલમ ૮(૩)]

૧૮. "ધરપકડનું વોરન્ટ" અભિવ્યક્તિ કોડ માં વ્યાખ્યાયિત નથી, પરંતુ પ્રકરણ–VI માં પેટા–મથાળું "બી"–વોરન્ટ ઓફ અરેસ્ટ" હેઠળ એકત્ર કરાયેલ કલમો ૭૦ થી ૮૧ સી.આર.પી.સી. હેઠળ કોર્ટ દ્વારા જારી કરાયેલા વોરન્ટના અમલમાં ધરપકડ સાથે કામ કરે છે. શિડ્યુલ–II માં, ફોર્મ નં. ૨ આપવામાં આવ્યું છે;

"ફોર્મ નં. ૨ ધરપકડનું વોરન્ટ (જુઓ કલમ ૭૦)

પ્રતિ...... (વોરન્ટ બજાવનાર શખ્સ કે શખ્સોનું નામ અને હોદ્દો).

કારણ કે

(સરનામું) ના (આરોપીનું નામ) સામે (ગુનો જણાવો) નો ગુનો આચર્યાનું તહોમત મુકાયું છે. તેથી આથી તમને ફરમાવવામાં આવે છે કે તમારે સદર...... ની ધરપકડ કરવી અને તેને મારી સમક્ષ રજૂ કરવો. આમાં ચૂક કરશો નહીં.

આજ તારીખ. માસ.. વર્ષ ૨૦.........

(કોર્ટનો સિક્કો) (સહી)"

૧૯. વોરન્ટ એ કોઈ ચોક્કસ વ્યક્તિને સંબોધવામાં આવેલ હુકમ છે જે તેને આરોપીની ધરપકડ કરવાનો અને આરોપીને કોર્ટ સમક્ષ રજૂ કરવાનો નિર્દેશ આપે છે. વોરન્ટમાં આરોપીને જામીન પર મુક્ત કરવા માટેની આગળની જોગવાઈ હોઈ શકે છે, પરંતુ દરેક કિસ્સામાં, વોરન્ટ એ કોઈ ચોક્કસ આરોપીની ધરપકડ કરવા અને તેને કોર્ટ સમક્ષ લાવવા માટે કોઈને નિર્દેશિત કરેલો હુકમ છે, અને જે વ્યક્તિને તે સંબોધવામાં આવેલ છે તે જો તે મેજિસ્ટ્રેટ અથવા પોલીસ અધિકારી હોય તો તેની હેઠળ સેવા આપતા કોઈ વ્યક્તિને વોરન્ટ શેરો મારી આપી શકે છે. કલમ ૭૩ નો સામાન્ય ઉપયોગ છે અને તપાસ દરમિયાન, કોર્ટ તેના હેઠળની સત્તાનો ઉપયોગ કરીને, અન્ય બાબતોની સાથે, કોઈ એવી વ્યક્તિને પકડવા માટે વોરન્ટ જારી કરી શકે છે જે બીનજામીનપાત્ર ગુનાનો આરોપી હોય અને ધરપકડ ટાળી રહ્યો હોય. આનો ઈનકાર કરી શકાય નહીં કે મેજિસ્ટ્રેટ ઘણી વખત તપાસ દરમિયાન ભૂમિકા ભજવે છે. આમ કરવામાં, મેજિસ્ટ્રેટ, જોકે, ન્યાયિક વિવેકબુદ્ધિનો ઉપયોગ કરતા નથી. કલમ હેઠળ જારી કરાયેલ ધરપકડના વોરન્ટના અનુસંધાનમાં તેની સમક્ષ આરોપીને રજૂ કરવા પર, કોર્ટ ક્યાં તો તેને જામીન પર મુક્ત કરી શકે છે અથવા કોડ ની કલમ ૧૬૭ હેઠળ કસ્ટડીમાં (પોલીસ અથવા ન્યાયિક બંને) અટકાયતમાં રાખવા સત્તા આપી શકે છે. મેજિસ્ટ્રેટ, તપાસ એજન્સી દ્વારા પ્રેરિત થઈને, પોલીસ કસ્ટડી માટેની તેની પ્રાર્થનાને સ્વીકારશે કે કેમ તે તેના એકમાત્ર વિવેક પર નિર્ભર રહેશે જે કોડ ની કલમ ૧૬૭ (૩) અનુસાર ન્યાયિક રીતે વાપરવાની રહેશે. કારણ કે

વોરન્ટ માત્ર કોર્ટ સમક્ષ હાજર થવા માટે જ જારી કરવામાં આવે છે અને જારી કરી શકાય છે અને પોલીસ સમક્ષ નહીં અને કારણ કે પોલીસ કસ્ટડીમાં અટકાયત માટેની સત્તા આપવી એ સામાન્ય બાબત તરીકે અથવા માત્ર પોલીસની માંગણી પર આપવાની હોતી નથી, પરંતુ તેની સમક્ષ મુકવામાં આવેલી સામગ્રીના આધારે ન્યાયિક વિવેકબુદ્ધિનો ઉપયોગ કર્યા પછી જ આપવાની હોય છે, એવું કહી શકાય નહીં કે કલમ ૭૩ હેઠળ ધરપકડનું વોરન્ટ કોર્ટો દ્વારા સંપૂર્ણપણે તપાસની સહાયમાં પોલીસ સમક્ષ આરોપીને રજૂ કરવા માટે જારી કરી શકાય (સ્ટેટ થ્રુ સેન્ટ્રલ બ્યુરો ઓફ ઇન્વેસ્ટિગેશન વિ. દાઉદ ઈબ્રાહીમ કાસકર, ૧૯૯૭ ક્રિ. લૉ. જર્નલ ૨૯૮૯ (એસ.સી.)).

૨૦. કલમનું સાદું વાંચન કરવાથી, એ એકદમ સ્પષ્ટ છે કે કલમ ૭૩ ની જોગવાઈનો સામાન્ય ઉપયોગ છે અને તપાસ દરમિયાન પણ, સંબંધિત મેજિસ્ટ્રેટ એવી વ્યક્તિને પકડવા માટે ધરપકડનું વોરન્ટ જારી કરી શકે છે, જે બીનજામીનપાત્ર ગુનાનો આરોપી છે અને તેની ધરપકડ ટાળી રહ્યો છે. કારણ કે મને પોલીસના માગણીપત્ર અથવા વોરન્ટ જારી કરવાના હુકમમાંથી પસાર થવાનો લાભ મળ્યો ન હતો, તેથી મારા માટે એવો મત લેવો મુશ્કેલ છે કે ધરપકડના વોરન્ટનો હેતુ તપાસની સહાયમાં પોલીસ સમક્ષ અરજદારને રજૂ કરવાનો છે. આ સિવાય, કલમમાં જ, આવા સંજોગોને તપાસવા માટે જોગવાઈ છે. સી.આર.પી.સી. ની કલમ ૭૩ ની પેટા–કલમ (૩) સ્પષ્ટપણે જોગવાઈ કરે છે કે ધરપકડ પછી, પેટા–ખંડ (૧) હેઠળ જારી કરાયેલ ધરપકડના વોરન્ટની

સત્તાના આધારે, વ્યક્તિને કેસમાં હકૂમત ધરાવતા મેજિસ્ટ્રેટ સમક્ષ રજૂ કરવામાં આવવો જોઈએ. ત્યારબાદ, આરોપીની અટકાયત માટે સી.આર.પી.સી. ની કલમ ૧૬૭ અમલમાં આવશે.

૨૧. હું એવા મતનો છું કે સંબંધિત કોર્ટ પાસેથી તપાસ દરમિયાન ધરપકડનું વોરન્ટ મેળવવાની પોલીસની સત્તાના મુદ્દા પર કાનૂની ચર્ચા હવે બંધ થવી જોઈએ. હું સમજવામાં નિષ્ફળ રહ્યો છું કે અત્યાર સુધી આ મુદ્દા પર આટલી બધી ચર્ચા શા માટે થઈ છે. એ સ્થાપિત કાયદો છે કે જો આક્ષેપિત ગુનો સંજ્ઞેય હોય તો પોલીસ પાસે વોરન્ટ વિના આરોપીની ધરપકડ કરવાની સત્તા છે. જે આરોપી ભાગી રહ્યો છે અથવા ધરપકડ ટાળી રહ્યો છે તેની ધરપકડ કરવાના હેતુ માટે પોલીસ અધિકારીને બીનજામીનપાત્ર વોરન્ટ કઈ રીતે કામ આવશે?. બીનજામીનપાત્ર વોરન્ટ, કોઈ પણ રીતે, પોલીસને આરોપીને પકડવામાં અથવા તેની ધરપકડ કરવામાં મદદ કરશે નહીં. બીનજામીનપાત્ર વોરન્ટ એ આરોપીને પકડવાના હેતુ માટે પોલીસના હાથમાં જાદુઈ લાકડી તરીકે કામ કરશે નહીં, જે પોતાની ધરપકડ ટાળી રહ્યો છે. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, માત્ર બીનજામીનપાત્ર વોરન્ટ જોવાથી, આરોપીના સંતાઈ જવાનું ચોક્કસ લોકેશન જાણી શકાશે નહીં. ધરપકડનું બીનજામીનપાત્ર વોરન્ટ પોલીસ અધિકારી માટે ત્યારે જ કામમાં આવશે જો ધરપકડ ટાળનાર આરોપીને પ્રોક્લેઈમ્ડ ઓફેન્ડર અથવા પ્રોક્લેઈમ્ડ એબસ્કોન્ડર તરીકે જાહેર કરવાનો હોય. કોડ ની કલમ ૮૨ ની જોગવાઈ પરથી આ સ્પષ્ટ છે. કોડ ની કલમ ૮૨ જોગવાઈ કરે છે કે જો કોઈ

કોર્ટને (પુરાવો લીધા પછી કે લીધા વિના) એમ માનવાને કારણ હોય કે જેની સામે તેણે વોરન્ટ કાઢ્યું છે એવો કોઈ શખ્સ નાસી ગયો છે અથવા પોતાની જાતને છુપાવી રહ્યો છે જેથી એ વોરન્ટ બજાવી શકાય તેમ નથી, તો આવી કોર્ટ આવી જાહેરાત પ્રસિદ્ધ કર્યાની તારીખથી ઓછામાં ઓછા ત્રીસ દિવસ પછીના કોઈ ચોક્કસ સમયે અને ચોક્કસ સ્થળે તેને હાજર થવા ફરમાવતી લેખિત જાહેરાત પ્રસિદ્ધ કરી શકશે. કલમ ૮૨ નો પેટા–ખંડ (૨) જોગવાઈ કરે છે કે જાહેરાત કેવી રીતે પ્રસિદ્ધ કરવી. કોડ ની કલમ ૮૩ ભાગી ગયેલા વ્યક્તિની મિલકત જપ્ત કરવાની જોગવાઈ કરે છે. સી.આર.પી.સી. ની કલમ ૮૨ ની પેટા–કલમ (૧) હેઠળ પ્રસિદ્ધ કરાયેલ જાહેરાત દ્વારા જરૂરી મુજબ ચોક્કસ સ્થળે અને ચોક્કસ સમયે હાજર થવામાં નિષ્ફળ રહેનાર વ્યક્તિએ આઇ.પી.સી. ની કલમ ૧૭૪(એ) હેઠળ શિક્ષાપાત્ર ગુનો કર્યો હોવાનું કહેવાય છે અને દોષિત ઠર્યા પર, આવી વ્યક્તિને ત્રણ વર્ષ સુધી લંબાવી શકાય તેવી કેદની અથવા દંડની અથવા બંનેની સજા થઈ શકે છે અને એવા કિસ્સામાં જ્યાં કલમ ૮૨ ની પેટા–કલમ (૪) હેઠળ આવી વ્યક્તિને પ્રોક્લેઈમડ ઓફેન્ડર તરીકે જાહેર કરવામાં આવી હોય, તો આવી વ્યક્તિને સાત વર્ષ સુધી લંબાવી શકાય તેવી મુદત માટે કેદની સજા થઈ શકે છે અને તે દંડ માટે પણ જવાબદાર રહેશે. આમ, ભાગેડુ આરોપીની ખરેખર ધરપકડ કરવા માટે પોલીસ માટે બીનજામીનપાત્ર વોરન્ટ ક્યારેય ફાયદાકારક રહેશે નહીં. તેથી, એમ કહેવું ખોટું છે કે તપાસની સહાયમાં આરોપીની રજૂઆત માટે પોલીસ દ્વારા વોરન્ટ મેળવવામાં આવે છે. જ્યારે

આપણે "તપાસની સહાયમાં" વિશે વાત કરી રહ્યા છીએ ત્યારે તેને આરોપીને પ્રોક્લેઈમડ ઓફેન્ડર અથવા પ્રોક્લેઈમડ એબસ્કોન્ડર તરીકે જાહેર કરવા માટે પોલીસ દ્વારા લેવા જરૂરી પગલાં તરીકે સમજવું જોઈએ.

૨૨. પોલીસે હવે પોતાની ભૂલો સુધારવી જોઈએ. જ્યારે બીનજામીનપાત્ર વોરન્ટ જારી કરવાના હેતુ માટે પોલીસ દ્વારા કોઈપણ કોર્ટ સમક્ષ કોઈ માંગણી કરવામાં આવે, ત્યારે માંગણી તપાસની સહાયમાં પોલીસ સમક્ષ આરોપીને રજૂ કરવાના હેતુ માટે ન હોવી જોઈએ. માગણીપત્ર ખૂબ જ ચોક્કસ હોવું જોઈએ. માગણીપત્રમાં જણાવવું જોઈએ કે તમામ પ્રયાસો કરવા છતાં, આરોપીની ધરપકડ થઈ શકી નથી અને હવે આરોપીને પ્રોક્લેઈમડ ઓફેન્ડર અથવા પ્રોક્લેઈમડ એબસ્કોન્ડર તરીકે જાહેર કરવાની જરૂર છે અને કોડ ની જોગવાઈઓ અનુસાર જરૂરી પગલાં લેવાના છે. પોલીસ દ્વારા અરજ કર્યા મુજબ બીનજામીનપાત્ર વોરન્ટ જારી કરતી વખતે કોર્ટોએ પણ સાવચેત રહેવું જોઈએ. બીનજામીનપાત્ર વોરન્ટ જારી કરતી વખતે, કોર્ટોએ સી.આર.પી.સી. ના બીજા શિડ્યુલના ફોર્મ નં. ૨ માં આપેલ ધરપકડના ફોર્મનું ધ્યાન રાખવું જોઈએ. ફોર્મની વિગતો સિવાય કંઈપણ ધરપકડના વોરન્ટમાં ન હોવું જોઈએ. જો આવી પ્રક્રિયા અપનાવવામાં આવે, તો પોલીસ તેમજ આરોપી બંને માટે કોઈ વધુ મુશ્કેલી ન હોવી જોઈએ.

૨૩. આ તબક્કે, હું સમગ્ર રાજ્યના મેજિસ્ટ્રેટો તેમજ પોલીસ માટે સાવચેતીની નોંધ આપવા માંગુ છું. બીનજામીનપાત્ર ગુનાના આરોપી વ્યક્તિ સામે ધરપકડનું

વોરન્ટ માત્ર માંગવા પર જ આપવું ન જોઈએ. આ સંદર્ભે પોલીસ દ્વારા કરવામાં આવતી માંગણી એ કોઈ ખાલી ઔપચારિકતા નથી. કોઈ વ્યક્તિ પર બીનજામીનપાત્ર ગુનાનો આરોપી હોવાનો આક્ષેપ પોલીસ દ્વારા દાખલ કરાયેલ માગણીપત્રમાંથી સ્પષ્ટ હોવો જોઈએ. સી.આર.પી.સી. ની કલમ ૭૩ હેઠળનો હુકમ, જે વ્યક્તિની વ્યક્તિગત સ્વતંત્રતામાં હસ્તક્ષેપ કરવા માટે છે, તે આકસ્મિક રીતે પસાર થવો જોઈએ નહીં પરંતુ સંજોગોની સંપૂર્ણતા, અરજીની વિગતો અને કાયદાની આવશ્યકતાને ધ્યાનમાં લીધા પછી જ. પોલીસ દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલ માગણીપત્ર એ જાહેર કરતું હોવું જોઈએ કે સંબંધિત વ્યક્તિ બીનજામીનપાત્ર ગુનાનો આરોપી છે અને તે જ સમયે ધરપકડ ટાળી રહ્યો છે તેવા આક્ષેપને સમર્થન આપવા માટે પુરાવા છે. કોર્ટે પણ પોતાનો સંતોષ નોંધવો પડે છે કે સંબંધિત વ્યક્તિ સામે બીનજામીનપાત્ર ગુનાનો આરોપી હોવાના પૂરતા આક્ષેપ છે અને તે જ સમયે ધરપકડ ટાળી રહ્યો છે.

૨૪. હું ક્રિમિનલ પ્રોસિજર કોડ ની વધુ એક જોગવાઈ અને તે છે કોડ ની કલમ ૪૯ તરફ પોલીસનું ધ્યાન દોરવા માંગુ છું. કલમ ૪૯ આ મુજબ વંચાય છે;

> "કલમ ૪૯: બિનજરૂરી અટકાયત ન કરવી:- પકડાયેલા શખ્સને તેના નાસી જવાના અટકાવ માટે જરૂરી હોય તેના કરતા વધુ પ્રમાણમાં અટકાયતમાં રાખવો જોઈશે નહીં."

૨૫. આ કલમ જૂના કોડ ની કલમ ૫૦ ને અનુરૂપ છે. કલમનો આદેશ એ છે કે કોડ ના પ્રકરણ-V ની કોઈપણ જોગવાઈ હેઠળ ધરપકડ કરાયેલ કોઈપણ વ્યક્તિને બિનજરૂરી રીતે હેરાન કરવામાં આવશે નહીં અથવા ધરપકડ પછી તેના

ભાગી જવાના અટકાવ માટે જરૂરી હોય તેના કરતા વધુ પ્રમાણમાં અટકાયતમાં રાખવામાં આવશે નહીં. આ સંદર્ભમાં એ નિર્દેશ કરી શકાય છે કે આ આદેશનું ઉલ્લંઘન અથવા સત્તાનો દુરુપયોગ એ ઈન્ડિયન પીનલ કોડ ની કલમ ૨૨૦ હેઠળ શિક્ષાપાત્ર ગુનો છે.

૨૬. નિર્વિવાદપણે, હાલના કેસમાં, આ કોર્ટે રીટ અરજદારને આગોતરા જામીન આપવાનો ઈનકાર કર્યો છે. એવું જણાય છે કે રીટ અરજદારે આગોતરા જામીન અરજી નામંજૂર કરતા આ કોર્ટ દ્વારા પસાર કરાયેલા હુકમને પડકારતી સુપ્રીમ કોર્ટ સમક્ષ સ્પેશિયલ લીવ પિટિશન દાખલ કરી હતી, પરંતુ મને માહિતી આપવામાં આવી છે કે એસ.એલ.પી. રજિસ્ટ્રીમાંથી જ પાછી ખેંચી લેવામાં આવી હતી. રીટ અરજદાર તરફથી ઉપસ્થિત વિદ્વાન સિનિયર વકીલ શ્રી ઓઝાની રજૂઆતથી હું પ્રભાવિત નથી કે રેકોર્ડ પર એવું સૂચવવા માટે કંઈ નથી કે રીટ અરજદાર તેની ધરપકડ ટાળી રહ્યો છે. જો રીટ અરજદાર દરરોજ તેની ઓફિસે હાજરી આપી રહ્યો છે, તો તેણે તપાસનીશ અધિકારી સમક્ષ હાજર થવાની હિંમત દાખવવી જોઈએ અને પૂછપરછ માટે પોતાને રજૂ કરવા જોઈએ. રીટ અરજદાર જાણે છે કે તેની આગોતરા જામીન અરજી આ કોર્ટ દ્વારા નામંજૂર કરવામાં આવી છે, અને હવે ધરપકડ નિકટવર્તી છે. આવા સંજોગોમાં, એવું જણાય છે કે તે સંતાઈ ગયો છે.

૨૭. ઉપરોક્ત બાબતોને ધ્યાનમાં લેતા, હું આ તબક્કે હસ્તક્ષેપ કરવાનું કોઈ સારું કારણ જોતો નથી અને અરજદારની ધરપકડ માટે સંબંધિત કોર્ટ દ્વારા બીનજામીનપાત્ર વોરન્ટ જારી કરવામાં કોઈ ખામી શોધી શકતો નથી.

૨૮. વિદ્વાન સિનિયર વકીલ શ્રી ઓઝાએ રજૂઆત કરી કે તેમના અસીલ સંબંધિત કોર્ટ સમક્ષ શરણે જવા માટે તૈયાર અને સંમત છે અને જો તે શરણે જાય છે, તો તેને કસ્ટડીમાં ગણવામાં આવશે. સારું, અરજદારે નક્કી કરવાનું છે કે તે કોર્ટ સમક્ષ શરણે જવા માંગે છે કે તપાસનીશ અધિંકારી સમક્ષ હાજર થવા મા ગે છે. જો વોરન્ટની બજવણી કરવામાં આવે અને આરોપીની ધરપકડ કરવામાં આવે, તો તેને તપાસનીશ અધિકારી દ્વારા વિદ્વાન મેજિસ્ટ્રેટની કોર્ટ સમક્ષ રજૂ કરવામાં આવશે, જે બદલામાં, કોડ ની કલમ ૧૬૭ હેઠળ જરૂરી હુકમો પસાર કરશે. ગુનાઓ તમામ સેશન્સ ટ્રાયેબલ હોવાથી, અરજદાર માટે ગુનાની ટ્રાયલ ચલાવવાની હકૂમત ધરાવતી સેશન્સ કોર્ટ સમક્ષ શરણે જવાનો વિકલ્પ પણ ખુલ્લો છે અને જો અરજદાર સંબંધિત સેશન્સ કોર્ટની હકૂમત સમક્ષ શરણે જાય છે, તો તે ચોક્કસ સેશન્સ કોર્ટના એકમાત્ર વિવેક પર નિર્ભર રહેશે, જેનો તેમના દ્વારા ન્યાયિક રીતે ઉપયોગ કરવાનો રહેશે કે તેને કોડ ની કલમ ૪૩૯ હેઠળ જામીન પર મુક્ત કરવો કે સંબંધિત મેજિસ્ટ્રેટને ફોરવર્ડ કરવો.

૨૯. સ્પેશિયલ ક્રિમિનલ એપ્લિકેશન નં. ૪૬૦૮/૨૦૧૪, જેનો નિકાલ ૦૧.૧૨.૨૦૧૪ ના રોજ કરવામાં આવ્યો હતો, તે ઉર્વેશભાઈ બળદેવભાઈ પટેલ વિ. સ્ટેટ ઓફ ગુજરાત અને અન્ય ના કેસમાં સેશન્સ જજ સમક્ષ આરોપીના શરણે જવાના વિષય પરના કાયદા અને સંબંધિત કોર્ટ દ્વારા ત્યારબાદ અનુસરવાની પ્રક્રિયાને ધ્યાનમાં લેવાનો મને અવસર મળ્યો હતો. સદર ચુકાદામાં, મેં બે પરિસ્થિતિઓ સમજાવી છે;

(૧) હાઈકોર્ટના હુકમો વિના સેશન્સ જજ સમક્ષ આરોપીનું શરણું અને

(૨) હાઈકોર્ટના હુકમો હેઠળ.

જો, આખરે, આરોપી સક્ષમ સેશન્સ કોર્ટ સમક્ષ શરણે જાય છે, તો ઉર્વેશ બળદેવભાઈ પટેલ (ઉપર મુજબ) ના કેસમાં આ કોર્ટ દ્વારા સમજાવ્યા મુજબની પ્રક્રિયા અનુસરવામાં આવશે. મને સ્પષ્ટ કરવા દો કે તે અરજદારે નક્કી કરવાનું છે કે તે શરણે જવા માંગે છે કે નહીં. ઉપર જણાવ્યા મુજબ, અરજદાર પાસે બે વિકલ્પો છે, કાં તો તપાસનીશ અધિકારી સમક્ષ હાજર થવું જેથી બીનજામીનપાત્ર વોરન્ટનો અંત આવે અથવા કાયદા મુજબ સંબંધિત કોર્ટ સમક્ષ શરણે જવું.

૩૦. આગળ જણાવેલા કારણોસર, આ અરજી નિષ્ફળ જાય છે અને આથી નામંજૂર કરવામાં આવે છે.

૩૧. રજિસ્ટ્રીને આ ચુકાદાની એક નકલ પ્રિન્સિપલ સેક્રેટરી, ગૃહ વિભાગ, ગુજરાત રાજ્યને ફોરવર્ડ કરવાનો નિર્દેશ આપવામાં આવે છે. પ્રિન્સિપલ સેક્રેટરી, ગૃહ વિભાગ, ગુજરાત રાજ્ય, આ ચુકાદાની નકલ મળ્યા પછી, વહેલી તકે, આ કોર્ટ દ્વારા આ ચુકાદામાં જે સમજાવવામાં આવ્યું છે તે મુજબ જરૂરી સૂચનાઓ અથવા માર્ગદર્શિકા જારી કરતો પરિપત્ર તૈયાર કરશે અને એ જોશે કે રાજ્યભરના તમામ પોલીસ સ્ટેશનોને આ ચુકાદામાં સમજાવેલા કાયદાના સિદ્ધાંતો વિશે જાણ કરવામાં આવે. રજિસ્ટ્રીને આ ચુકાદાની એક નકલ ગુજરાત સ્ટેટ જ્યુડિશિયલ એકેડેમીને પણ મોકલી આપવા નિર્દેશ આપવામાં આવે છે જેથી તેની ચર્ચા

ન્યાયિક અધિકારીઓ સાથે કરી શકાય. રજિસ્ટ્રી આ ચુકાદાને ગુજરાત રાજ્યભરની સબઓર્ડિનેટ કોર્ટના તમામ ન્યાયાધીશો વચ્ચે પણ પરિપત્રિત કરવો.

(ન્યાયમૂર્તિ જે.બી. પારડીવાલા)

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

===

<u>અસ્વીકરણ</u>: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઇ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

<u>DISCLAIMER:</u> The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.